



Κωδικός: 3087



# ΜΑΚΙΣΤΙΑ

**ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΚΙΣΤΑΙΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΣ**

Έτος 14ο • Σεπτέμβριος - Οκτώβριος - Νοέμβριος 2009 • Τεύχος 59 • Τιμή: 0,03 Ευρώ  
 Διεύθυνση εφημερίδας: Ν. Πλαστήρα 202, Άγιοι Ανάργυροι Τ. Κ. 135 62 • e-mail: makistia@gmail.com

## Έκτακτη Γενική Συνέλευση στις 31 Ιανουαρίου 2010 Να είμαστε όλοι εκεί...

Όπως όλοι μας γνωρίζουμε, μετά τις αρχαιρεσίες του Μάρτη του 2008, είχε τεθεί από συμπατριώτες μας το ζήτημα αλλαγής ορισμένων άρθρων του καταστατικού του Συλλόγου μας, κυρίως σε ό,τι είχε να κάνει με τα σημεία που ορίζουν τις διαδικασίες των εκλογών για την ανάδειξη των μελών του Δ.Σ. Τότε διατυπώθηκε για πρώτη φορά στα χρονικά του Συλλόγου μας ένσταση για την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων των αρχαιρεσιών. Βασικό επιχείρημα ήταν ότι δεν εδικαιούντο να ψηφίσουν οι συμπατριώτες μας δι' αντιπροσώπου, ο οποίος θα είχε ορισθεί από αυτούς με εξουσιοδότηση. Πάνω σ' αυτό το θέμα δημιουργήθηκε μια ολόκληρη σειρά συζητήσεων που απασχόλησαν τόσο το Δ.Σ, όσο και την εφημερίδα, αλλά και την περσινή τακτική Γενική Συνέλευση του 2009, χωρίς τελικά να μπορέσουμε να καταλήξουμε σε κάποιο συμπέρασμα για να επιλυθεί το θέμα. Έτσι στη Συνέλευση αποφασίστηκε, από τη στιγμή που τα μέλη που είχαν εγείρει το ερώτημα και είχαν εκφράσει τις αντιρρήσεις τους για την εκλογή, δεν ήταν παρόντα για να θέσουν τις απόψεις τους, να αφήσουμε τα πράγματα ως έχουν και να πραγματοποιηθεί πριν την Εκλογολογιστική Συνέλευση του 2010 μια Έκτακτη Συνέλευση που σαν μόνο της θέμα θα έχει την ενδεχόμενη αλλαγή του καταστατικού.

Πάνω σε αυτή τη βάση κινούμε-

νοι, ορίσαμε την 31η του μηνός Ιανουαρίου και ώρα 10 π.μ. ως μέρα πραγματοποίησης της Έκτακτης αυτής Γενικής Συνέλευσης.

Καλούμε για το σκοπό αυτό όλους τους συμπατριώτες μας να είναι εκείνη την ημέρα παρόντες, προκειμένου να εκφράσουν τις απόψεις τους για το θέμα και να φέρουν εκεί τις προτάσεις τους για τα άρθρα που κατά τη γνώμη τους χρειάζονται τροποποίηση, προκειμένου στο μέλλον να αποφευχθούν παρεξηγήσεις και προβλήματα και να ληξει επιτέλους όλη αυτή η άσκοπη αντιπαράθεση που μας ταλαιπώρησε και δημιούργησε ένα κλίμα αρνητικό για την πορεία του Συλλόγου μας.

Θεωρούμε ότι είναι αναγκαίο να προσέλθουμε όλοι εκείνη τη μέρα, αν επιθυμούμε πράγματι να βοηθήσουμε στην πρόοδο του χωριού μας και αν, κυρίως, πιστεύουμε ότι τούτος ο Σύλλογος έχει ακόμα κάποιο ρόλο και κάποιο λόγο ουσίας στα πράγματα του τόπου μας και μπορεί να αποτελεί συνδεδετικό κρίκο που ενώνει όλους μας κάτω από κοινούς στόχους και κοινά οράματα για τη συλλογική μας πορεία. Κοντολογίς, θεωρούμε ότι κάθε γνώμη είναι σημαντική και αν το Σώμα της Συνέλευσης κρίνει ότι πρέπει να γίνουν αλλαγές, ακόμα και ριζοσπαστικές στο Σωματείο μας, κανείς δεν θα έχει αντίρρηση. Αρκεί να υπάρχει ενδιαφέρον και να μην διατηρούμε αυτό το Σύλλογο μόνο από συνήθεια, ως ένα εθιμικό όργανο που

έχει γίνει αδρανές και περιορίζεται μόνο στον άχαρο ρόλο της οργάνωσης χοροεσπερίδων. Η συνέχιση της πορείας του έχει να κάνει και με το μέλλον της εφημερίδας μας, η οποία είναι, αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς, το τελευταίο δύσκολο διάστημα που ζούμε, το μοναδικό, ίσως, ουσιαστικό έργο του Συλλόγου.

Όποιος επιθυμεί μπορεί, για να διευκολύνει τις διαδικασίες, να στείλει είτε ταχυδρομικά είτε ηλεκτρονικά τις απόψεις του και τις επι-

σημάνσεις του στο Δ.Σ, για να μπορέσουμε να οργανώσουμε καλύτερα τη συζήτηση, κάνοντας κάποια προεργασία και βοηθώντας το Νομικό Σύμβουλο που θα παρίσταται στη διαδικασία.

**Περιμένοντας τις παρατηρήσεις σας, κλείνουμε «ραντεβού», για τις 31 Ιανουαρίου, στις 10 π.μ. στη γνωστή πλέον διεύθυνση, Καλλέργη 18, Μεταξουργείο, όπου διεξάγονται χρόνια τώρα όλες οι συνελεύσεις μας. Καλή αντάμωση!**

Το Δ.Σ του Συλλόγου

### ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΜΑΚΙΣΤΟΥ Ένα συλλογικό όραμα πλησιάζει όλο και πιο κοντά στην πραγματοποίησή του.

Οι καλές προθέσεις και οι φιλόδοξες επιδιώξεις για την κοινή ωφέλεια δεν μένουν πάντα απραγματοποίητες. Αυτό το ελπιδοφόρο μήνυμα στέλνει η είδηση περαίωσης των εργασιών διαμόρφωσης του εξωτερικού κελύφους του ναού, ο οποίος κτίζεται εδώ και χρόνια στο κοιμητήριο του χωριού με τη συμβολή όλων μας. Πλέον η εικόνα που δίνει εξωτερικά το εκκλησάκι είναι πολύ πιο ολοκληρωμένη και ευχάριστη, καθώς οι πέτρινοι τοίχοι και οι θόλοι απέκτησαν επιτέλους το οριστικό τους σχήμα.

Η ανέγερση μιας εκκλη-



σίας στη μνήμη των κεκοιμημένων της Μακίστου ήταν μια από τις μεγάλες πρωτοβουλίες που έλαβε ο Σύλλογος Αποδήμων – έτσι λεγόταν τότε ο σημερινός Σύλλογος Μακιστাইών Ολυμπίας-

Συνέχεια στη σελ. 6

## Διαβάστε σ' αυτό το τεύχος

σελ. 4

**Πυρόπληκτοι - Τα χρήματα των πυρόπληκτων του Ν. Ηλείας**

σελ. 6

**Προσωπογραφίες  
 Δήμητρα Πόθου - Σωτηροπούλου**



*Το Δ.Σ. του Συλλόγου Μακιστাইών εύχεται σε όλους τους συμπατριώτες όπου κι αν αυτοί βρίσκονται  
 Καλά Χριστούγεννα  
 και Καλή Χρονιά.*

## Σημείωση της έκδοσης

Στη τελευταία συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου μας ετέθη το θέμα της εφημερίδας με αφορμή την καθυστέρηση του προηγούμενου τεύχους. **Είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο ότι το σημαντικότερο έργο που έχει να επιδείξει ο σύλλογός μας είναι η ανελλιπής τρίμηνη έκδοση της εφημερίδας από το 1995!** Κι αυτό, χάρη στην προσπάθεια κάποιων ανθρώπων που αγάλιασαν την ιδέα της ύπαρξής της και που στη συνέχεια μόχθησαν να γίνει αυτή η ιδέα πραγματικότητα. Να μπορούν έτσι οι Μακισταίοι να ενημερώνονται, όπου κι αν βρίσκονται, για το τι συμβαίνει στον τόπο τους. Η αλήθεια είναι ότι όλα αυτά τα χρόνια, οι ίδιοι κυρίως άνθρωποι, μέλη του Συλλόγου, ενασχολήθηκαν με αυτή τη δραστηριότητα. Και κατάφεραν η Μακιστία να γίνει ένα έντυπο με ενδιαφέρον, παρά τα τυχόν λάθη ή παραλείψεις που μπορεί να προέκυψαν. Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, μετά την πυρκαγιά του Αυγούστου του 2007, όπου κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν δύσκολα και πρωτόγνωρα θέματα. Αν σαν Μακισταίοι και σαν μέλη του συλλόγου είμαστε αποφασισμένοι και πραγματικά θέλουμε να συνεχίσει η έκδοση της εφημερίδας θα πρέπει να ασχοληθούν και άλλα πρόσωπα. Ας το σκεφτούμε λοιπόν σοβαρά και μέχρι τον Μάρτιο που θα γίνει η εκλογοαπολογιστική συνέλευση να καταθέσουμε τις προτάσεις μας.

## Ας τους μιμηθούμε

Λαμπροπούλου - Χανδρινού Κούλα .....50€  
 Η Μακιστία και ο Σύλλογος ευχαριστούν την παραπάνω φίλη για την οικονομική ενίσχυση που απέστειλε.

**Για όσους και όσες ενδιαφέρονται να ενισχύσουν οικονομικά την προσπάθεια αποκατάστασης της Μακίστου, ο Σύλλογος Μακισταίων άνοιξε στην Εμπορική Τράπεζα (Emporiki Bank) λογαριασμό με αριθμό 86182793.**



## ΜΑΚΙΣΤΙΑ

**ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ-ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ  
 ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ  
 ΜΑΚΙΣΤΑΙΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΣ**

**ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΣΥΛΛΟΓΟΣ  
 ΜΑΚΙΣΤΑΙΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΣ**

**«Η ΜΑΚΙΣΤΟΣ»**

N. Πλάστρα 202, Άγιοι Ανάργυροι  
 T.K. 135 62, τηλ: 210-2285341

**Εκδότρια:**

Δήμητρα Κοκκαλιάρη  
**Συντακτική Επιτροπή:**  
 Διονύσης Κοκκαλιάρης  
 Χριστίνα Γρηγοροπούλου

**Διεύθυνση αλληλογραφίας:**

Νεΐγυ 4, Άνω Πατίσια  
 T. K. 11144, τηλ: 210-2285341  
**Ηλεκτρ. ταχυδρομείο:**  
**makistia@gmail.com**

\*\*\*

- Ανώνυμες επιστολές δε δημοσιεύονται.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.
- Τα άρθρα, οι συνεργασίες και οι αγγελίες δημοσιεύονται δωρεάν.
- Τα ενυπόγραφα άρθρα δεν εκφράζουν απαραίτητα τη σύνταξη της εφημερίδας.

**Ηλεκτρονική Σχεδίαση Εντύπου  
 Επιμέλεια - Διεκ/ση έκδοσης  
 Καρούζη Αριστέα & Υιοί Ο. Ε.  
 Εκδόσεις - Γραφικές τέχνες  
 Θεοδοσίου 23 & Πετροπόλεως Ίλιον  
 Τηλ-fax: 210 2619003 - 210 2619696  
 e-mail:karpouzi@otenet.gr**

## Κοινωνικά

### Γεννήσεις

• Ο **Πόθος Αλέξης** του Τάκη και της Δήμητρας και η σύζυγός του **Χαρούλα** απέκτησαν, στις 10 Αυγούστου 2009, κοριτσάκι.

• Η **Δημοπούλου-Στεφανοπούλου Ελένη** του Ζαφείρη και ο σύζυγός της **Παναγιώτης**, στις 23 Οκτωβρίου 2009, απέκτησαν κοριτσάκι.

*Ο Σύλλογος και η Μακιστία εύχονται να ζήσουν τα νεογέννητα, να είναι τυχερά και να τα χαίρονται οι γονείς του.*

### Επιτυχίες

• Η **Κωνσταντίνα Γιάχου** του Παναγιώτη και της Γωγώς Παπαδοπούλου ολοκλήρωσε τις σπουδές της στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο (ΑΣΟΕ) και ορκίστηκε στις 6 Νοεμβρίου 2009.

• Ο **Στάθης Κρουστάλλης** του Γιάννη και της Ντίνας Λαμπροπούλου ολοκλήρωσε τις σπουδές του στη Μαθηματική Σχολή Πανεπιστημίου Πατρών και ορκίστηκε στις 26 Νοεμβρίου 2009.

• Η **Έλενα Πόθου** του Γιώργου και της Άσπας ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές σπουδές της στις 9 Νοεμβρίου 2009 στο τμήμα Βιομηχανικής Χημείας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

*Ο Σύλλογος και η Μακιστία συγχαίρουν τους νέους επιστήμονες του χωριού μας και τους εύχονται καλή σταδιοδρομία.*

### ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

• Η **Δημοπούλου-Davidson Δήμητρα** του Γιώργου

και της Αγγελικής μαζί με 22 γυναίκες από τον Καναδά επισκέφτηκε το Λονδίνο τον Οκτώβρη. Ο σκοπός της επίσκεψης ήταν να παραδώσουν τα χρήματα που συγκέντρωσαν για τα βραβεία «**Δούκας του Εδιμβούργου**», τα οποία αποτελούν την «**Βασιλική Φιλανθρωπία**», που σκοπό έχει να βοηθήσει τα φτωχά παιδιά.

Ξεναγήθηκαν στην προσωπική βιβλιοθήκη της βασίλισσας στο Παλάτι, του Windsor Castle, όπου φυλάσσονται για εκατοντάδες

χρόνια, αυθεντικά χειρόγραφα διασήμων συγγραφέων και καλλιτεχνών όπως ο Σαίξπηρ κλπ. και δεν είναι ανοιχτή στο κοινό. Επίσης ξεναγήθηκαν και θαύμασαν από κοντά την πολύτιμη συλλογή των κοσμημάτων του Στέμματος, τα οποία φοράει η βασίλισσα σε ειδικές περιπτώσεις. Επισκέφτηκαν την έπαυλη του πρίγκιπα Εντουάρντο και της πριγκίπισσας Σοφίας, οι οποίοι τους παρέθεσαν δείπνο.



## Καλό σου ταξίδι!...



**Στον αγαπημένο μας σύζυγο και πατέρα, Αθανάσιο.**

Ελπίζουμε και προσευχόμαστε να είσαι καλά εκεί πάνω!

Σίγουρα θα ξεκουράστηκες και θα λυτρώθηκες από την σύντομη περιπέτειά σου. Μας λείπει και όσο θα περνάει ο καιρός η απουσία σου θα γίνεται όλο και πιο αισθητή. Έχουμε την αίσθηση πως θα χτυπήσει το τηλέφωνο και θα είσαι εσύ από το εξοχικό ή το κυνήγι ή το Άγιο Όρος!... οι τρεις αγαπημένοι σου προορισμοί που σε στερούσαν από εμάς. Δεν στενοχωριόμαστε γιατί είμαστε πεπεισμένοι πως βρίσκεσαι εκεί που πάντα αγωνιζόσουν να πας! Μας λείπεις, όμως, γιατί απορροφημένοι καθώς ήμασταν από τις έγνοιες της καθημερινότητας δεν προλάβαμε ν' ανταποκριθούμε στις πατρικές σου επιθυμίες.

Υπήρξες πιστός σύζυγος, στοργικός πατέρας, πολύτιμος παππούς!

Συγγνώμη αν ηθελημένα ή άθελά μας σε πληγώσαμε. Η πατρική μορφή σου θα μείνει για πάντα χαραγμένη στην μνήμη μας και θα καθοδηγεί τα βήματά μας.

Καλό ταξίδι, Καλή αντάμωση και να μην μας εγκαταλείψεις, γιατί η «σκέπη» σου μας είναι απαραίτητη.

**Η Κική, ο Παναγιώτης, η Ζαχαρούλα,  
 ο Μιχάλης, ο Κυριακούλης,  
 η Σίσσυ και ο Θανούλης σου!**



## ΤΟΠΙΚΑ ΝΕΑ

### Νέα από τη Μάκιστο

1.Στα περισσότερα σπίτια έχουν ολοκληρωθεί οι εργασίες ανακατασκευής τους από τα συνεργεία του Ομίλου Βαρδινογιάννη και έχουν μείνει λίγα, όπου συνεχίζονται οι εργασίες. Το αν θα γίνει οτιδήποτε στο χωριό, εκτός από τα σπίτια, είναι άγνωστο, ενώ υπάρχουν πληροφορίες ότι το θέμα πρόκειται να συζητηθεί από το Δήμαρχο κ. Πανταζή Χρονόπουλο με τους εκπροσώπους του Ομίλου.

2.Οι αγροτικοί δρόμοι, αν και το καλοκαίρι έγινε κάποια συντήρηση, με τις βροχές του φθινοπώρου έχουν υποστεί διαβρώσεις και είναι δύσκολη η πρόσβαση στα χωράφια. Ο δρόμος από Λιθάρια

προς Σπηλιές είναι τελείως απροσπέλαστος, γιατί το γεφύρι που είχε βυθιστεί από πέρσι δεν επισκευάστηκε ακόμη.

3.Αυτή την εποχή ελάχιστοι είναι εκείνοι που μαζεύουν τις λιγοστές ελιές που τους απέμειναν από την πυρκαγιά και γενικότερα τα ποσοστά λαδιού είναι μειωμένα.

4.Δεν έγινε λειτουργία στο χωριό, ούτε της Παναγίας (Μισοσπορίτισσας) ούτε του Αγίου Νικολάου γιατί ο παπά-Κώστας ήταν ασθενής. Να του ευχηθούμε περαστικά και ελπίζουμε να τον έχουμε κοντά μας τις Άγιες μέρες των Χριστουγέννων.

Στάθης Κοκκαλιάρης

### Βραβεύτηκαν οι ιδέες τους για την ανάπτυξη της πυρόπληκτης Ηλείας

Μεγάλη ομάδα νέων επιστημόνων από την περιοχή του Δήμου Ζαχάρως, με συντονιστή τον συμπατριώτη μας **Φώτη Δημήτρουλα** και σε συνεργασία με την Αναπτυξιακή της Ολυμπίας πήραν το τρίτο βραβείο σε διεθνή διαγωνισμό για την "ανάπτυξη του νομού Ηλείας και ιδιαίτερα των πυρόπληκτων περιοχών".

Οι ιδέες, τα σχέδια και οι προτάσεις που βραβεύτηκαν ξεπερνούσαν τις τριακόσιες σελίδες και αφορούσαν την ανάπτυξη όλης της πυρόπληκτης περιοχής με σεβασμό στο περιβάλλον, στις παραδόσεις και στον αρχαιολογικό πλούτο όλης της περιφέρειας.

Ιδιαίτερο βάρος έδωσαν οι διαγωνιζόμενοι στην τόνωση του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παραγωγής, που αποτελούν την παραδοσιακή οικονομία του τόπου και την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού που θα υποστηρίζεται από τη διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού και του πολιτιστικού αποθέματος του νομού.

Οι συμπατριώτες μας που συνεργάστηκαν για τη σύνθεση των προτάσεων που βραβεύτηκαν ήταν οι εξής:

**Νικολέτζος Κώστας** (αρχαιολόγος), **Ευγενία Σαρηνιάννη** (αρχιτέκτων μηχανικός), **Μαυροειδής Σταμάτης** (πολιτικός επιστήμων, δημοσιογράφος), **Γεωργούλια Ιωάννα** (αρχιτέκτων χωροτάκτης), **Άρης Γουργούλης** (κοινωνική ανθρωπολογία), **Καραπαναγιώτης Διονύσιος** (μηχανικός πληροφορικής), **Ζαρέφης Δημήτρης** (μηχανικός αυτοματισμού), **Χρυσάνθη Μπρή** (Αρχαιολογία, Φιλολογος), **Φώτης Δημήτρουλας** (πολιτικές επιστήμες και διοίκηση επιχειρήσεων).

Βασικό στοιχείο και ζητούμενο του διαγωνισμού ήταν και οι πηγές χρηματοδότησης, από τις οποίες θα πρέπει να αντληθούν οι πόροι για την υλοποίηση των έργων και όλων των υποδομών που προτάθηκαν από τις τρεις καλύτερες βραβευμένες συμμετοχές.

Τον διεθνή διαγωνισμό διοργάνωσε το ΙΑΠ (Ίδρυμα Ανδρέας Παπανδρέου).

### Καϊάφας

Από τις 16 Σεπτεμβρίου έληξε η σύμβαση μεταξύ της ΕΤΑ και της αναδόχου εταιρείας που είχε αναλάβει την υλοτομία στο πευκοδάσος του Καϊάφα, σε μια έκταση 110 στρεμμάτων μετά τις έντονες αντιδράσεις περιβαλλοντικών οργανώσεων. Είχε γίνει προσφυγή στο ΣτΕ από τον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών και την Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδας, κατά του ελληνικού δημοσίου και κατά του διευθυντή Δασών της περιφέρειας δυτικής Ελλάδος όπου είχε ζητηθεί να ανασταλούν και να ακυρωθούν οι πράξεις με τις οποίες εγκρίθηκαν μελέτες που παραβίαζαν πλέρυγα διατάξεις του εθνικού, του κοινοτικού δικαίου και του Συντάγματος. Αναμένεται νέα μελέτη του ΕΘΙΑΓΕ για λογαριασμό του ΥΠΕΧΩΔΕ, στην οποία θα προβλέπεται τι μέλλει γενέσθαι στο δάσος, αν και πώς θα προχωρήσει ο καθαρισμός και με ποιο τρόπο θα γίνει η αναγέννησή του.

### 2η ΗΜΕΡΙΔΑ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

Την Κυριακή 22 Νοεμβρίου 2009, στον Κακόβατο πραγματοποιήθηκε ημερίδα «Προληπτικής Ιατρικής», των γιατρών της ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ Μελών και Φίλων του ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ, σε συνεργασία με τον ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΚΑΚΟΒΑΤΟΥ.

Τα θέματα που παρουσιάστηκαν ήταν:

Ο καρκίνος του προστάτη  
Οστεοπόρωση  
Η στοματική φροντίδα σήμερα

Ήταν η δεύτερη ημερίδα που πραγματοποιήθηκε δωρεάν προς τους κατοίκους της πυρόπληκτης Ηλείας.

ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ  
ΤΟΠΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ  
Δ. Δ. ΜΑΚΙΣΤΟΥ

ΠΡΟΣ  
τον ΔΗΜΑΡΧΟ ΖΑΧΑΡΩΣ  
ΖΑΧΑΡΩ

ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ	
Αριθ. Πρωτ. Νο	ΔΗΜΑΡΧΟΣ
Αρ. Πρωτ. Νο	Ημερομηνία
11799	29-10-09

Κύριε Δήμαρχε,

Το Τοπικό Συμβούλιο του Δ.Δ. Μάκιστου κατά τη σημερινή συνεδρίαση της ..... 29.10.2009..... Οκτωβρίου 2009 συζητήσαμε τα θέματα που αφορούν το χωριό μας και σας γνωρίζουμε ότι είναι τα ακόλουθα:

1. Τι θα κάνετε για τα υπόλοιπα σπίτια του χωριού μας που δεν κήκταν αλλά θέλουν επισκευή γιατί είναι μια παραφονία που ανάμεσα στα ολοκαίνουργα τα οποία έχουν φτιαχτεί από τον ΟΜΙΛΟ (Σας έχουμε ενημερώσει με επιστολή μας).
2. Από τα χρήματα που συγκεντρώθηκαν (Ταμείο Αρωγής) από τις προσφορές των Ελλήνων πολιτών και τα οποία δόθηκαν για την αποκατάσταση των κατοικιών και συνεπώς για την ανακούφιση των κατοίκων μας, δόθηκαν ελάχιστα (ανακατασκευάστηκαν δύο μόνον σπίτια) στο χωριό μας. Αν δεν μας υιοθετούσε η Κα Μαριάννα Βαρδινογιάννη δεν θα έπαιρνε το χωριό μας ένα σεβαστό χρηματικό ποσό από αυτά τα χρήματα; Γι' αυτό και εμείς οι κάτοικοι της Μάκιστου απαιτούμε μέσω Εσάς να δοθεί από το Ταμείο Αρωγής ένα ικανοποιητικό ποσό για το χωριό μας για να γίνουν έργα ανάπλασης εντός του χωριού.
3. Αν δεν πάρετε χρήματα από το Ταμείο Αρωγής, τι προγραμματίζετε για έργα ανάπλασης του χωριού μας (αποχέτευση, εσωτερικοί δρόμοι και φωτισμός, κατασκευή-μετατροπή της μεγάλης δεξαμενής από άρδευση σε ύδρευση, όπως μας είχατε υποσχεθεί τη Μεγάλη Παρασκευή του 2009. Επίσης κατασκευή νέας δεξαμενής ύδρευσης στο Άγιο Γεώργιο για τον οικισμό που αναπτύσσεται τώρα). Θα τα βάλετε στο πρόγραμμα του Δήμου για το 2010;
4. Γιατί δεν δημοπρατείτε την αποπεράτωση του κίосκι στην Πλατεία του Αη Γιάννη από τη δωρεά των 40.000 ευρώ που έδωσε η Εταιρεία Κινητής Τηλεφωνίας Vodafone; Σας υπενθυμίζουμε ότι οι κάτοικοι του χωριού μας είναι πάρα πολύ θυμωμένοι για το ότι η δωρεά αυτή δεν υλοποιείται.
5. Να γίνει τεχνικό έργο για τα όμβρια ύδατα από την οικία του Παναγιώτη Δημόπουλου έως την οικία Αντώνη Κοκκαλιάρη, γιατί ο δρόμος θα καταστραφεί.
6. Να αποπερατωθεί ο δρόμος που είναι στη θέση Λαμπρέϊκα (ο δρόμος αυτός θα διευκολύνει το πέρασμα των μεγάλων οχημάτων).
7. Να ολοκληρωθεί το τοιχίο μπροστά στην οικία των αδελφών Παύλου.
8. Ο δρόμος Μάκιστος-Μηλέα στη θέση κάνδαλο είναι κατεστραμμένος και επικίνδυνος για την διέλευση αυτοκινήτων και μπορούν να συμβούν ατυχήματα.
9. Οι αγροτικοί δρόμοι θα χαλικοστρωθούν; Το χειμώνα θα είναι αδιάβατοι.
10. Γιατί δεν κόβονται τα καμένα κυπαρίσσια στο Νεκροταφείο, τα οποία πέφτουν και καταστρέφουν τα μνήματα;
11. Τα τεχνικά έργα που είχαμε για το 2009 γιατί δεν εκτελούνται; Επίσης το γεφύρι στη θέση αγριελιά και η βρύση στον κάνδαλο γιατί δεν πραγματοποιούνται, παρότι είχαν προγραμματισθεί από τα προηγούμενα χρόνια;

Παρακαλούμε θερμά να μας απαντήσετε εγγράφως αν θα υλοποιηθούν τα πιο πάνω τεχνικά και λοιπά έργα.

Μάκιστος, 27 Οκτωβρίου 2009.

Ο Πρόεδρος

Ιωάννα Βλάχου

Νίκος Πόθος

2. Αριστογείτων Πόθος

## ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΟΙ

### Τα χρήματα των πυρόπληκτων του Ν. Ηλείας

Σε συνεδρίαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου έπειτα από σχετική ερώτηση που έκανε ο επικεφαλής της ελάσσονος μειοψηφίας **Γιώργος Καραπάνος**, για την λειτουργία του Ταμείου Εκτάκτων Αναγκών και την διάθεση χρημάτων στους πυρόπληκτους της Ηλείας, ο Νομάρχης Ηλείας κ. **Χαράλαμπος Καφύρας** επισήμανε ότι «**χάθηκαν**» **τα 90 εκατ. ευρώ** που είχε δεσμεύσει η Ευρωπαϊκή Ένωση από το Ταμείο της Αλληλεγγύης (ΤΑΕΕ) για βοήθεια των πυρόπληκτων περιοχών, από τις πυρκαγιές του 2007.

Τα χρήματα του ΤΑΕΕ προορίζονταν αποκλειστικά για την ανακούφιση των πυροπαθών και για έργα άμεσης ανάγκης, όπως αποκατάσταση πρόσβασης στις κατοικημένες περιοχές, αντιπλημμυρικές παρεμβάσεις, αποκατάσταση υποδομών κ.λ.π.

Οι ενέργειες που είναι επιλέξιμες με βάση τον κανονισμό της ΕΕ, στο πλαίσιο του ΤΑΕΕ είναι:

- **τα επείγοντα μέτρα πρώτης ανάγκης** για την αποκατάσταση των υποδομών στους τομείς της ενέργειας, των υδάτων και των λυμάτων, των τηλεπικοινωνιών, των μεταφορών, της υγείας και της εκπαίδευσης.

- **η άμεση ιατρική βοήθεια** και τα μέτρα προστασίας από τους υγειονομικούς κινδύνους, ιδίως με την παροχή φαρμάκων, ιατρικού υλικού και εμβολίων.

- **τα προσωρινά μέτρα** που λαμβάνονται για τη διασφάλιση της στέγασης και την κάλυψη των βασικών αναγκών των πληθυσμών.

- **οι επείγουσες ενέργειες** για τη δημιουργία υποδομών πρόληψης

- **τα μέτρα άμεσης προστασίας** της πολιτιστικής και της φυσικής κληρονομιάς.

- **οι επείγουσες ενέργειες** για τον καθαρισμό των ζωνών που επλήγησαν.

- **η παροχή ιατρικής, ψυχολογικής και κοινωνικής βοήθειας** στα άμεσα θύματα τρομοκρατικών επιθέσεων, καθώς και στις οικογένειές τους.

Ο κ. Καφύρας κατόπιν σε συνέντευξη τύπου που παραχώρησε ανέφερε αναλυτικά ότι αντί των 87εκ.€ η πλειοψηφία των 97εκ.€ που τελικά διατέθηκαν μέσω της δυνατότητας που υπήρξε για υπέρβαση του προϋπολογισμού,

δεν χρησιμοποιήθηκαν για τις ανάγκες των κατοίκων της Ηλείας, αλλά η τότε κυβέρνηση τη χρησιμοποίησε ως ταμειακή διευκόλυνση, δική της, για να δικαιολογήσει όλες τις δαπάνες που υποχρεούτο να κάνει αυτή κατά τη διάρκεια των πυρκαγιών και μετά από αυτές, όπως δαπάνες Πολιτικής Προστασίας, αμοιβές προσωπικού, δαπάνες για καύσιμα, λιπαντικά κ.λ.π.

Χρησιμοποίησε τεράστια ποσά για δαπάνες προσωπικού 10.500.000€, δαπάνες για καύσιμα, λιπαντικά κ.λ.π. 23,7εκ€, δαπάνες Πολιτικής Προστασίας 2,45εκ.€.

Κατένειμε ανισομερώς τα ποσά, διότι:

- Οι κεντρικοί φορείς (Πυροσβεστική Υπηρεσία, Υπουργεία, ΔΕΗ κ.λ.π.) πήραν 45,2εκ.€

- Τα δασαρχεία και οι Δ/νσεις Δασών 18,3εκ.€

- Οι Δήμοι 10,5εκ.€

- Οι Νομαρχίες 15,3εκ.€

- Οι Περιφέρειες 7,1εκ.€

Ο Νομός Ηλείας ενώ υπέστη τη μεγαλύτερη ζημιά που υπερέβαινε το 50% των καταστροφών του 2007, με βάση την κατανομή, το ποσό είναι 23,7εκ.€ ή το 24,45% του συνολικού, και μάλιστα αν αφαιρεθούν οι δαπάνες προσωπικού (3,2εκ.€), το ποσοστό πέφτει στο 19%. (Ο Νομάρχης, αλλά και όλοι οι Φορείς της Ηλείας, ζητούσαν το 50% των χρημάτων αυτών να διατεθούν για το Νομό).

Διατέθηκαν χρήματα, μάλιστα υπερβολικά, σε ανώνυμες εταιρείες όπως είναι η ΔΕΗ και ο ΟΤΕ (10,1εκ.€) ή το 10% της συνολικής βοήθειας για την αποκατάσταση ζημιών που έγιναν στο δίκτυό τους και στο Λιγνιτικό κέντρο Μεγαλόπολης και ήταν υποχρέωσή τους να το επιδιορθώσουν.

Διατέθηκαν για δαπάνες πυρόσβεσης στην Πυροσβεστική Υπηρεσία και στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης (ΓΕΑ και ΓΕΣ) 32,5εκ.€ ή το 36% της συνολικής βοήθειας, για ενοικίαση αεροπλάνου, ελικοπτερου, υπερωρίες για εκτός έδρας προσωπικού, οδοιπορικά, ανταλλακτικά, διατροφή, ιματισμός κ.λ.π.

Το θέμα αυτό, επεσήμανε, αφορά τους πολιτικούς εκπροσώπους στην Ηλεία και την παρούσα κυβέρνηση και τα στοιχεία θα δοθούν σε όλους τους πυρόπληκτους Δήμους της Ηλείας

και όλους τους πυρόπληκτους Νομούς.

Σε συνέντευξη τύπου που δόθηκε στο Εργατικό Κέντρο Πύργου, εν όψει του συλλαλητηρίου που προγραμματίζεται για τις 17 Δεκεμβρίου στον Πύργο, από τη Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα Πυροπλήκτων Ηλείας, ο επικεφαλής **Γιώργος Καραπάνος**, τόνισε μεταξύ άλλων ότι: «εφόσον κατά το νομάρχη Ηλείας, κακώς πήγαν εκεί που πήγαν τα χρήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα πρέπει να διεκδικήσουμε να επιστραφούν από όπου δόθηκαν. Τα χρήματα ήταν για τους πυρόπληκτους, στους οποίους δόθηκαν ελάχιστες αποζημιώσεις και αφού καλυφθούν οι ανάγκες των πυροπλήκτων, να γίνει οτιδήποτε όπως αντιπλημμυρικά, δρόμοι, αεροδρόμια, κλπ. Αλλά πρώτα και κατά μεγίστη προτεραιότητα να αποζημιωθούν και να καλυφθούν οι ανάγκες των πυρόπληκτων στο 100%, γιατί δεν φέρουν καμία ευθύνη».

#### ΑΥΣΤΡΑΛΟΙ

Η αυστραλιανή κυβέρνηση απέσυρε την οικονομική βοήθεια ύψους 1.800.000 ευρώ προς τον δήμο Ζαχάρως, μέσω του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού.

Είναι γνωστός ο σάλος που ξέσπασε μετά την αποκάλυψη στον Τύπο ότι το ποσό που πρόσφερε η αυστραλιανή κυβέρνηση χρησιμοποιήθηκε για να χτιστεί, χωρίς διαγωνισμό και με απ' ευθείας ανάθεση στην εταιρεία FORUM Α.Ε. και στη συνέχεια να κατασκευαστεί από την ΕΟΜΕΚΑ Ο.Ε., καίτοι δεν επιτρεπόταν η υπεργολαβία, το δημαρχείο, αντί τα χρήματα να δοθούν σε εκείνους που τα είχαν ανάγκη.

Με την αριθμ. 25/4.6.2009 δικαστική διάταξη της αντεισαγγελέως Πρωτοδικών Πύργου, ουδέποτε έγινε αποδοχή της δωρεάς από το δημοτικό συμβούλιο ή τη δημαρχιακή επιτροπή, ούτε παραλαβή των χρημάτων, ούτε ελήφθη σχετική απόφαση για τον χώρο και τον τρόπο κατασκευής του νέου δημαρχείου από το δημοτικό συμβούλιο, ούτε και νόμιμη ανάθεση δημοσίου έργου.

Μετά από αυτά η αυστραλιανή κυβέρνηση αποφάσισε να διαθέσει το ποσό, σε άλλο πυρόπληκτο δήμο της Ηλείας, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί με διαφανή τρόπο στην εκτέλεση κάποιου έργου.

### Ηλεία: καταγγέλλουν μη απόδοση ευθυνών στα καμένα

**Του ΜΑΚΗ ΝΟΔΑΡΟΥ**  
**ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ : 19.11.2009**

Έφεση κατά της «προκλητικής», όπως τη χαρακτηρίζουν, εισαγγελικής απαλλακτικής διάταξης της Εισαγγελίας Πλημμελειοδικών Πύργου για τους νεκρούς των πυρκαγιών το καλοκαίρι του 2007 στην Ηλεία, κατέθεσαν χθες οι συγγενείς των νεκρών.

Όπως αναφέρουν, ο εισαγγελέας που χειρίστηκε την υπόθεση όχι μόνο δεν εκτίμησε και δεν αξιολόγησε σωστά τα υπάρχοντα στοιχεία, αλλά σε κάποια σημεία με τρόπο προκλητικό υιοθέτησε μονόπλευρα απόψεις διαφόρων παραγόντων, παραβλέποντας ουσιαστικές μαρτυρίες και μάρτυρες **με αποτέλεσμα να οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι για τον θάνατο δεκάδων ανθρώπων δεν ευθύνεται κανείς.**

Οι συγγενείς των νεκρών στην έφεσή τους παραθέτουν τα συμπεράσματα δύο αποκαλυπτικών πορισμάτων που συνέταξαν ο αναπληρωτής καθηγητής ΤΕΙ Λαμίας Ιωάννης Ραυτόπουλος -ο πλέον ειδικός στη χώρα μας σε θέμα-

τα καταστροφών από δασικές πυρκαγιές- και ο επίτιμος αρχηγός του Πυροσβεστικού Σώματος Δημήτριος Ξιφαράς.

Όπως αναφέρει ο κ. Ραυτόπουλος στο συμπέρασμα της γνωμοδοτικής του έκθεσης: «**Οι ευθύνες για τον τραγικό θάνατο των 26 ανθρώπων στην περιοχή της Αρτέμιδας είναι πολλές και τεράστιες.** Εντοπίζονται δε στη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, που εδρεύει στην Αθήνα και συντονίζει όλες τις προσπάθειες, στη Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, που έχει την ευθύνη συντονισμού, είτε διά της συγκεντρώσεώς τους σε ασφαλές σημείο του χωριού, όπως η πλατεία, είτε δια συντονισμένης απομάκρυνσής τους σε σημείο του χωριού ή σε άλλη περιοχή που δεν υπήρχε κανένας κίνδυνος, όπως στην παραλία Ζαχάρως».

Ευθύνες επιρρίπτει και ο κ. Ξιφαράς, ο οποίος συνέταξε πόρισμα ύστερα **από αίτημα του τραγικού πατέρα Γιώργου Παρασκευόπουλου**, που όπως είναι γνωστό έχασε μέσα στις φλόγες τα τέσσερα ανήλικα παιδιά του, τη σύζυγό

του και τη μητέρα του. Όπως αναφέρει στο τελικό συμπέρασμα της έκθεσής του: «Είναι απολύτως βέβαιο ότι υπήρξαν μεγάλες και πρωτοφανείς παραλείψεις των αρμοδίων και επιφορτισμένων κρατικών οργάνων για θέματα πολιτικής προστασίας και της Νομαρχίας Ηλείας και του Δήμου Ζαχάρως για την πολιτική προστασία των κατοίκων. Παραβιάστηκαν κατάφωρα όλες οι παραπάνω διατάξεις που αφορούν στην προστασία και διάσωση των κατοίκων, και ιδίως το σχέδιο "Ξενοκράτης" σε περιπτώσεις εκτάκτων και ακραίων φαινομένων, όπως και η **φονική πυρκαγιά της 24-8-2007 στον Δήμο Ζαχάρως Ηλείας** και ειδικότερα στο Δ.Δ. Αρτέμιδας. Όλες οι παραπάνω παραλείψεις των αρμοδίων είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικές και η κάθε μια από μόνη της, και πολύ περισσότερο όλες μαζί, ήταν η αιτία του να προκληθεί η μεγαλύτερη ανθρώπινη τραγωδία απ' όλες τις πυρκαγιές στην ιστορία της χώρας μας και **να χάσουν τη ζωή τους 26 άνθρωποι μόνο στην Αρτέμιδα, μεταξύ των οποίων και τα μέλη της οικογένειας Παρασκευόπουλου.**»



## Καποδίστριας II

Όλοι γνωρίζουμε τον Καποδίστρια I από το 1998 το σχέδιο βάσει του οποίου από έξι χιλιάδες περίπου Δήμους και Κοινότητες καταλήξαμε ύστερα από συγχωνεύσεις σε περίπου χίλιους. Τότε το χωριό μας, η κοινότητα Μακίστου, συμπεριλήφθηκε στον Δήμο Ζαχάρως, ενώ υπήρχε και μία ιδέα για δημιουργία ορεινού Δήμου με χωριά της περιοχής, η οποία δεν προχώρησε.

Το σχέδιο αυτό προφανώς αποτιμήθηκε θετικά από την Πολιτεία και υπάρχει τώρα έντονη κινητικότητα τις τελευταίες εβδομάδες σχετικά με την υλοποίηση του Καποδίστρια II, ενός σχεδίου αναδιάταξης του χάρτη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με περαιτέρω συγχώνευση Δήμων, εκ των πραγμάτων κατάργηση των Νομαρχιών και διαφοροποίηση των Περιφερειών.

Το σχέδιο αυτό έρχεται να συνδυαστεί με τις εξαγγελίες για έναν νέο εκλογικό νόμο με σύστημα πολλών μονοεδρικών εκλογικών περιφερειών, στα πρότυπα του γερμανικού συστήματος. Οι νέοι Δήμοι, οι οποίοι σχεδιάζονται να είναι 350 με 380, ενδέχεται να είναι παράλληλα και οι εκλογικές περιφέρειες.

Η κυβέρνηση σκοπεύει να προλάβει τις Δημοτικές εκλογές του Σεπτεμβρίου του 2010, παρά τους ενδοασμούς πολλών για την έλλειψη χρηματοδότησης και την παντελή έλλειψη προετοιμασίας της Δημόσιας Διοίκησης για μία τέτοια αλλαγή η οποία μπορεί να επιφέρει σύγχυση και προβλήματα, με πιο σημαντικό την κατανομή των αρμοδιοτήτων, δηλαδή για τί θα είναι υπεύθυνος ο Δήμος, για τί η Περιφέρεια και για τί η Κεντρική Διοίκηση. Επίσης υπάρχουν αντιδράσεις σχετικά με ενοποιήσεις Δήμων σε νησιά, όπου σε κάποιες περιπτώσεις προβλέπεται ένα δήμος για κάθε νησί, ενώ προβλέπεται «πόλεμος» για την έδρα και την ονομασία Δήμων, ιδιαίτερα όπου εμπλέκονται σχετικά μεγάλες πόλεις.

Για την περιοχή μας από ό,τι έχει διαφανεί η περιφέρεια στην οποία θα ανήκουμε θα είναι η σημερινή Δυτικής Ελλάδας, δηλαδή οι σημερινοί νομοί Αιτωλο-ακαρνανίας, Αχαΐας και Ηλείας, συμπεριλαμβανομένου και του σημερινού νομού Φωκίδας. Σε πιο τοπικό επίπεδο θα δημιουργηθεί ένας μεγάλος Δήμος που θα συμπεριλαμβάνει τους σημερινούς **Δήμους Ανδρίτσαινας, Αλιφείρας, Ζαχάρως και Φιγαλείας**, χωρίς να είναι σαφές ποια ονομασία ή έδρα θα έχει, **αν και ακούγεται ότι θα ονομαστεί Ανδρίτσαινας με έδρα την Ζαχάρω.**

Όπως εύκολα μπορεί να συμπεράνει κανείς, η ένταξη σε έναν ευρύτερο Δήμο ενώ μπορεί να έχει ίσως κάποια θετικά αποτελέσματα σε επίπεδο κεντρικού σχεδιασμού, αφήνει πολλά ερωτηματικά ως προς την σημασία που θα δοθεί στα μικρότερα χωριά και δη στο δικό μας. Ήδη συνειδητοποιήσαμε ότι στο πλαίσιο του Δήμου Ζαχάρως οι ανάγκες του μικρού μας χωριού ήταν σε δεύτερη μοίρα, ως ένα βαθμό δικαιολογημένα, στις προτεραιότητες του Δήμου σε σχέση με τις ανάγκες άλλων διαμερισμάτων, και μόνο ύστερα από τα θλιβερά γεγονότα της καταστροφικής πυρκαγιάς του Αυγούστου του 2007 δόθηκε περισσότερη σημασία. Τώρα μέσα σε ένα ακόμα ευρύτερο πλαίσιο τα πράγματα γίνονται ακόμα πιο δύσκολα. Είναι όμως αυτή η εξέλιξη και μια ευκαιρία ίσως, καθώς με τις αυξημένες δυνατότητες των νέων Δήμων και με σωστή διεκδίκηση κοινών αιτημάτων μαζί με άλλους τόπους με τις ίδιες ανάγκες και ανησυχίες, είναι δυνατόν να μπορέσουμε να δημιουργήσουμε ευνοϊκότερες συνθήκες για την διατήρηση και ανάπτυξη του χωριού μας.

## ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΔΟΣ

**Η** Ευρωπαϊκή Ένωση έκανε δεκτές τις ενστάσεις των κατοίκων και των περιβαλλοντικών οργανώσεων (Συλλόγου Περιβαλλοντικής Προστασίας Ζαχάρως) και ζητά να ακυρωθεί η προβλεπόμενη διέλευση του νέου αυτοκινητόδρομου από την περιοχή του Καϊάφα.

Η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υπογράμμισε ότι «η μελέτη των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην περιοχή Καϊάφα Ολυμπίας Ηλείας, που ενέκρινε το παλιό ΥΠΕΧΩΔΕ το 2006, είναι ελλιπής». Με άλλα λόγια, το έργο, σε μήκος περίπου 5 χλμ., στερείται αξιόπιστης περιβαλλοντικής μελέτης, ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απορρίπτει λόγω επιβάρυνσης του οικοσυστήματος και την ιδέα υπογειοποίησης του αυτοκινητόδρομου.

Για το θέμα αυτό πραγματοποιήθηκε στο υπουργείο Περιβάλλοντος σύσκεψη, στην οποία μετείχαν οι αρμόδιοι υπουργοί Τίνα Μπιρμπίλη και Δημήτρης Ρέππας, καθώς και οι υφυπουργοί Γιάννης Μαγκριώτης και Θ. Μωραΐτης.

Με βάση τις εισηγήσεις των αρμόδιων υπηρεσιών του υπουργείου Υποδομών εξετάζονται τρία εναλλακτικά σενάρια για την κατασκευή του δρόμου. Το πρώτο είναι να παραμείνει ο δρόμος στη σημερινή του κατάσταση σε μήκος περίπου 500 μέτρων, όπου σήμερα η κίνηση είναι περιορισμένη. Το δεύτερο, να κατασκευαστεί η λεγόμενη «στενή» παράκαμψη, στην ανατολική πλευρά του υγροβιότοπου. Εκεί θα υπάρξει ανάγκη για πολλές σήραγγες, που επιβαρύνουν σημαντικά τον προϋπολογισμό, ενώ η τρίτη πρόταση είναι να μην γίνει στην Τσακώνα η προβλεπόμενη σύνδεση με τον αυτοκινητόδρομο Κόρινθος-Τρίπολη-Καλαμάτα, αλλά να ακολουθηθεί νέα πορεία, μέσω Βυτίνας.

Ενημερωτική εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στο «Παρά Θιν Αλός» στη Ζαχάρω, παρουσία τοπικών φορέων και πλήθους κόσμου. Ο κ.Αγραπιδάς, χαρακτήρισε την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «μεγάλη επιτυχία» των κατοίκων της Ζαχάρως.

Ο Σύλλογος Περιβαλλοντικής Προστασίας Ζαχάρως τάσσεται υπέρ της αναγκαιότητας της εκτέλεσης του Β.Δ άξονα Πελοποννήσου στο μέτρο που θα τηρηθεί η Ευρωπαϊκή νομοθεσία και οι

διατάξεις του Συντάγματος. Προτείνει ως βέλτιστη λύση την διόδο του αυτοκινητόδρομου από την ανατολική διαδρομή, εκτός οικοσυστήματος Καϊάφα και των παραλιακών οικισμών του Δήμου Ζαχάρως.

Επιβάλλεται δηλαδή να γίνει νέα Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, νέα χάραξη και εξέταση της εναλλακτικής λύσης εκτός του Καϊάφα και των παραλιακών οικισμών του Δήμου Ζαχάρως», εξήγησε ο κ.Αγραπιδάς, τονίζοντας ότι θα γίνουν νέες διαβουλεύσεις με τις δημόσιες αρχές, στις οποίες ο Σύλλογος Περιβαλλοντικής Προστασίας Ζαχάρως θα συμμετάσχει, αφού έχει ήδη στα χέρια του γεωλογικές μελέτες, χάρτη εναλλακτικών διαδρομών και τεκμηριωμένες προτάσεις για την επιλογή της ανατολικής χάραξης, τα οποία μάλιστα έχει αποστείλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Τέλος, ο κ.Αγραπιδάς, διαβεβαίωσε ότι βάσει της παραπάνω απόφασης, το έργο στο τμήμα **Πύργος – Τσακώνα** δεν θα χρηματοδοτηθεί, αν δεν τηρηθούν όλες οι προβλεπόμενες διαδικασίες που προβλέπει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και εξέφρασε τη διαβεβαίωση ότι ο Περιβαλλοντικός Σύλλογος δεν θα βάλει την υπογραφή του στην καταστροφή της περιοχής, για την οποία έχει ευθύνη απέναντι στη νέα γενιά.

Ημερίδα συνδιοργάνωσε η Ν.Α. Ηλείας με το ΤΕΕ Δυτικής Ελλάδας με θέμα **«ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΔΟΣ - «ΠΑΤΡΑ-ΠΥΡΓΟΣ-ΤΣΑΚΩΝΑ» Επιπτώσεις - Προοπτικές- Προβλήματα για το νομό Ηλείας»** και συμμετείχαν οι τρεις νομάρχες Ηλείας, Αχαΐας και Μεσσηνίας.

Τη λύση της ανατολικής χάραξης, με διαδοχικές γέφυρες και σήραγγες, ως τουλάχιστον τα όρια των οικισμών Σχίνοι και Κακόβατος, προτείνει και ο νομάρχης Ηλείας κ. Καφύρας. «Ενδεχόμενη παύση του έργου δεν ευνοεί την ανάπτυξη της περιοχής».

Με κοινή τους πρωτοβουλία, οι νομάρχες Μεσσηνίας- και πρόεδρος της ΕΝΑΕ- κ. Δ. Δράκος και Ηλείας κ. Χ. Καφύρας έχουν ζητήσει εγγράφως συνάντηση με την κυρία Μπιρμπίλη και τον συναρμόδιο υπουργό Υποδομών, Δικτύων και Συγκοινωνιών κ. Δ.Ρέππα, προκειμένου να ξεκαθαριστεί η κατάσταση.

*Το Τοπικό Συμβούλιο Μακίστου  
εύχεται  
σε όλους τους Μακιστائούς  
Χρόνια Πολλά  
Ευτυχισμένο το 2010  
και καλή αντάμωση*

## ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

### Τα χριστουγεννιάτικα κάλαντα

Κάλαντα είναι να 'χεις κάτι να πεις και -πολύ περισσότερο- να 'χεις βρει κάτι πολύτιμο για τη ζωή σου, μα να μην αντέχεις να το κρατήσεις για τον εαυτούλη σου, αλλά να καίγεται να το μοιραστείς. Κάλαντα είναι μια διάθεση συνάντησης σε μιαν ακοινωνήτη κοινωνία. Κάλαντα είναι να ανοίγεις την πόρτα του σπιτιού σου για να ξεχυθείς στο δρόμο, να αναζητήσεις τον άλλο, να του χτυπήσεις την πόρτα, να αποζητήσεις το πρόσωπο του. Κάλαντα είναι να μετατρέπεις τις πόρτες από ταφόπλακες σε ανοίγματα ζωής.

Το 'χετε σκεφτεί; Κάλαντα είναι το κουβάλημα μιας είδησης. Ότι η ελπίδα έρχεται από το αύριο και έρχεται από μια συνάντηση. Αύριο, 25 Δεκεμβρίου, ο άνθρωπος παύει να προορίζεται για τη χωματερή, αλλά συναντιέται με τον Θεό, γίνεται σάρκα του Θεού, γίνεται γλεντοκοπός σ' ένα τραπέζι μαζί Του. Γίνεται, με λίγα λόγια, κοινωνός ενός άλλου τρόπου ύπαρξης, τον οποίο τον προσφέρει ένας Θεός ξετρελαμένος με τον άνθρωπο, τόσο ξετρελαμένος που να αφήνει τα μεγαλεία για να σαρκωθεί μέσα σε μια φάτνη! Όσο πιο κοντά, δηλαδή, στον άνθρωπο, στην καθημερινότητα, στο χώμα, στα ζώα, στ' αστέρια, στον πόνο.

#### «Να τα πούμε;»

Τα κάλαντα είναι η αποζήτηση μιας επικοινωνίας με τον άλλο. Έχουμε να του πούμε κάτι, μα δεν βιάζουμε τα αυτιά του, ούτε παραβιάζουμε την ελευθερία του. Είναι σα να του λέμε: «Αδελφέ, εμείς πιστεύουμε κάτι, που το θεωρούμε σπουδαίο και που νιώθουμε πως δίνει νόημα σε κάθε στιγμή μας. Σκεφτόμαστε να σου το πούμε, κι εσύ κατόπιν διαλέγεις και παίρνεις. Να τα πούμε, λοιπόν;».

#### «Καλήν ημέραν άρχοντες»

Το 'χετε προσέξει; Δεν υπάρχουν ξεχωριστά κάλαντα για άρχοντες και ξεχωριστά για το λαό.

Όλοι αποκαλούνται άρχοντες, και το σπίτι τους αποκαλείται «αρχοντικό». Τα κάλαντα κομίζουν ένα όραμα' μια κοινότητα αρχοντάδων, δίχως υποτελείς, δούλους και εξαθλιωμένους. Είναι ένα όραμα εμπνευσμένο από το μεδούλι της Εκκλησίας, από ένα Θεό που προσφέρει τον ίδιο του τον εαυτό σε όλους, δίχως να νομιμοποιεί την ταξική αδικία. Αυτή την προσφορά Του εμείς τη λέμε Θεία Ευχαριστία. Κι όταν τραγουδάμε:

#### «Χριστός γεννάται σήμερα»

κυριολεκτούμε. Τα Χριστούγεννα δεν είναι απλώς η αναπόληση ενός μακρινού παρελθόντος. Είναι η δυνατότητα του σημερινού ανθρώπου να γίνει μέτοχος της Βηθλεέμ σήμερα. Είναι η δυνατότητα να μεταμορφωθούν οι πρώτες ύλες της ζωής μας, το ψωμί και το κρασί, σε σώμα και αίμα αυτού που γεννήθηκε «εν Βηθλεέμ τη πόλει» πριν τόσα χρόνια για να νικήσει το θάνατο και να αναστηθεί.

#### «Χαίρει η κτίσις όλη»

Τα κάλαντα αποτυπώνουν την πίστη της Εκκλησίας ότι η σάρκωση του Χριστού μπολιάζει με ζωή το σύμπαν, κι όχι μονάχα την «ψυχούλα» καθενός ατομικά. Κοιτάξτε τις βυζαντινές εικόνες της Γέννησης: τα βράχια είναι ζωγραφισμένα έτσι που να στρέφονται προς τον Χριστό, τα δέντρα χαμηλώνουν κλπ. Τα πάντα συμμετέχουν. Τα κάλαντα κουβαλούν μέσα τους τη μαρτυρία πως το περιβάλλον είναι κάτι αφάνταστα περισσότερο από αντικείμενο συγγής εκμετάλλευσης ή σκουπίδοτόπος μας.

Όταν θα χτυπήσουν την πόρτα μας τα παιδιά των καλάντων, ας μην τα αποπάρουμε. Το να τους στρέψουμε την πλάτη, έτσι κι αλλιώς, δεν αρκεί για να ξορκίσουμε τις ενοχές μας για τον τρόπο ζωής μας. Τα κάλαντα βασίζονται σε κάτι ολότελα διαφορετικό από την αποξένωση που πλαστικοποιεί τα πάντα γύρω μας' και κάτι ολότε-

ρα διαφορετικό από τις φαρισαϊκές ψευδο-«επικοινωνίες» που στοιχειώνουν την καθημερινότητά μας: από τη φασιστική επέλαση, δηλαδή, του ξύλινου κομματικού λόγου και των τηλεοπτικών εκπομπών που γδέρνουν τον άνθρωπο και ασελγούν πάνω στην αξιοπρέπεια του. Τα παιδιά των καλάντων είναι -θελγητά ή άθελα τους- αληθινοί αντάρτες των πόλεων σήμερα. Μπορεί κίνητρο τους να είναι η παραξενιά κι η χαρά του εθίμου, μπορεί και το χαρτζιλίκι που αποκομίζουν. Το θέμα είναι ότι στα χέρια τους (ή μάλλον, στα πόδια και στα στόματα τους) κρατιέται μια υπόθεση που μακάρι να βιωθεί κάποτε σε όλες της τις διαστάσεις. Διότι όσο ακόμα παίρνει τους δρόμους η αλήθεια των καλάντων κι όσο αντηχεί το κάλεσμα τους σε έναν αλλιώτικο, ερωτικό τρόπο ζωής, οι άχαρες πόλεις μας δεν έχουν πάρει ακόμα διαζύγιο από την ελπίδα. Δεν έχουν θαφτεί ακόμα (όχι ολοκληρωτικά, τουλάχιστον) στο ανέραστο αμπαλάζ του καταναλωτισμού, των βιτρινών, των ρεβεγιόν δίχως προσδοκία του αύριο, των «Χριστουγέννων» χωρίς Χριστό.

Φωτιά στα τόπια, παιδιά. Και, ντροπή σ' όποιον σας μιλήσει για ντροπή.

#### Θανάσης Παπαθανασίου

Από το βιβλίο «Ο Θεός μου ο αλλοδαπός»

#### Παπαθανασίου Θανάσης

Ο Θανάσης Ν. Παπαθανασίου είναι διδάκτωρ Θεολογίας (1991), πτυχιούχος Θεολογίας (1986) και Νομικής (1982). Μετά από επαγγελματική περιπλάνηση στο χώρο της νομικής, υπηρετεί (από το 1992) στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως θεολόγος καθηγητής και παράλληλα διδάσκει σε επιμορφωτικά κέντρα και στην Ανωτέρα Εκκλησιαστική Σχολή Αθηνών. Είναι αρχισυντάκτης του περιοδικού "Σύναξη" και ζει στην Αθήνα με τη σύζυγό του Ελένη Ταμαρέση.

Εκτός από μελέτες σε περιοδικά και συλλογικούς τόμους, έχει εκδώσει πολλά βιβλία.

## ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΜΑΚΙΣΤΟΥ

### Συνέχεια από τη σελ. 1

το 1998. Ο Σύλλογός μας που πάντοτε επιδιώκει τη ενδυνάμωση των σχέσεων και την αλληλεγγύη μεταξύ όλων όσων κατ'αρχήν ή διαμένουν στο χωριό, οραματίστηκε τότε ένα έργο αναφοράς και τιμής στους προγόνους μας, αναγνωρίζοντας τη μνήμη τους ως κοινό δεσμό μεταξύ μας και με τον τόπο μας.

Όπως είναι γνωστό το εκκλησάκι των Αγίων Ταξιαρχών άρχισε να κτίζεται το 2003. Για να γίνει όμως πραγματικότητα η θεμελίωση χρειάστηκε μια πράξη σύμπνοιας και ανιδιοτέλειας από τους ιδιοκτήτες των παλιών αλωνιών που γειτόνευαν με το νεκροταφείο, οι οποίοι παραχώρησαν το οικόπεδο αφιλοκερδώς. Ακολούθησαν οι εκπονήσεις των μελετών και η έκδοση της οικοδομικής άδειας. Τον Απρίλιο του 2004 τέθηκαν τα θεμέλια. Το καλοκαίρι της ίδιας χρονιάς ολοκληρώθηκε ο σκελετός οπλισμένου σκυροδέματος. Ήταν μια ασυνήθι-

στη, δύσκολη κατασκευή με θολοδομίες, που απαιτήσε ειδικούς ξυλοτύπους και ιδιαίτερη κατασκευαστική επιμέλεια. Όλα πήγαν κατ'ευχήν και μετά από λίγο καιρό το έργο ήταν έτοιμο να δεχτεί τα κτισίματα, που θα γίνονταν από παραδοσιακά υλικά, πέτρα και συμπαγή τούβλα.

Αυτή ήταν η επόμενη φάση εργασιών που ξεκίνησε το καλοκαίρι του 2006. Με άρτια τεχνική οι μάστορες ύψωσαν τους εξωτερικούς τοίχους, επιστέφοντάς τους με ευθύγραμμα ή τοξωτά γείσα από τούβλα, που σχημάτιζαν παραδοσιακά μοτίβα, παρμένα από αρχαίες βυζαντινές εκκλησίες. Με εξαιρετική επιμέλεια κτίστηκε το τύμπανο του κεντρικού θόλου, από καλής ποιότητας λευκό λίθο. Αμέσως μετά τοποθετήθηκαν τα κουφώματα, η κεντρική πόρτα και τα πολλά παράθυρα.

Οι εργασίες των λιθοδομών διήρκεσαν μέχρι το καλοκαίρι του 2007, και είχαν σχεδόν ολοκληρωθεί, όταν εκείνο τον τραγικό Αύγου-

στο κτύπησε η καταστροφική πυρκαγιά το χωριό. Το εκκλησάκι των Αγίων Ταξιαρχών δεν επλήγη από το κακό, όμως τα έργα διακόπηκαν, καθώς πλέον οι προτεραιότητες ήταν άλλες, για όλους μας.

Ωστόσο το έργο δεν εγκαταλείφθηκε. Οι εργασίες που απέμειναν αφορούσαν κυρίως την εξωτερική επικάλυψη των θόλων με τα κατάλληλα υλικά. Η τελική προσπάθεια έγινε πριν λίγο καιρό, και έτσι η εξωτερική διαμόρφωση των τοίχων και των τρούλων περαιώθηκε στις αρχές του περασμένου Νοέμβρη.

Σε όλο αυτό το διάστημα, από το 1998 έως σήμερα, το έργο παρέμεινε ζωντανό χάρις στον οβολό όλων όσων θέλησαν να μοιραστούν το όραμα ενός καλοφτιαγμένου εκκλησιαστικού μνημείου για την κοινότητα των Μακισταίων. Από τους παλαιούς ιδιοκτήτες που γενναία παραχώρησαν τα χωράφια τους για τον κοινό σκοπό, έως εκείνους τους φίλους που συνεισέφεραν μικρά ή μεγαλύτερα ποσά για την άγνωστη

σ' αυτούς Μάκιστο, συγκεντρώθηκαν σιγά-σιγά, και διατέθηκαν για τις εργασίες περισσότερα από 50.000 €.

Σήμερα η αποπεράτωση του αρχιτεκτονικού μέρους του Κοιμητηριακού Ναού της Μακίστου είναι πλέον ρεαλιστική. Απομένει να εκτελεστούν οι εργασίες στο εσωτερικό, σύμφωνα με τα σχέδια: τα σοβατίσματα, η ηλεκτρική εγκατάσταση, τα δάπεδα, οι υαλοπίνακες, τα βαψίματα, το τέμπλο και η τοποθέτηση της Αγίας Τράπεζας. Όλοι ευελπιστούμε ότι θα συγκεντρώσουμε τα απαιτούμενα χρήματα ώστε κάποια στιγμή στο προσεχές μέλλον να ανακοινωθούν τα εγκαίνια.

**Προς το παρόν συγχαρητήρια σε όλους τους Μακιστσίους για τη συνεισφορά τους, και ευχές για καλά Χριστούγεννα, ειρήνη, υγεία και προκοπή στο νέο έτος 2010.**

Ανδρέας Λαμπρόπουλος



## ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΕΣ ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΟΘΟΥ - ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ



Η κουβέντα μας με τη Δήμητρα Σωτηροπούλου, τη θεία-Τούλα, όπως την αποκαλούμε όσοι την ξέρουμε καλά, ήταν ενδιαφέρουσα, γιατί ένα από τα σημαντικά στοιχεία που κοσμούν την προσωπικότητά της είναι η ικανότητα που έχει να αφηγείται με ιδιαίτερη παραστατικότητα. Είναι άνθρωπος απλός, καθόλου όμως απλοϊκός, με μια ξεχωριστή ζεστασιά και φροντίδα για την οικογένειά της, αλλά και για όλους όσους επισκέπτονται το σπίτι της. Έχει μια ιδιαίτερη ικανότητα να «οικονομεί» τα του οίκου της με σοφία και μετριοπάθεια που έχει κατακτήσει μέσα από την πάλη της, από μικρό παιδάκι, στη ζωή. Θα λέγαμε ότι διακρίνεται από αντίληψη και ευστροφία πνεύματος, έτσι που όποιος την ξέρει, δικαιώνει απόλυτα το παράπονό της που δεν συνέχισε το σχολείο, τα δύσκολα εκείνα χρόνια που το σχολείο και ειδικά το Γυμνάσιο, ήταν ένα αγαθό σχεδόν απαγορευμένο για τα κορίτσια... Τα χέρια της «πιάνουν» σε όλες τις δουλειές και είναι ευλογία για όποιον βρίσκεται κοντά της, το συγγενή, το γείτονα, το φίλο, γιατί ξέρει να προσφέρει χωρίς αντάλλαγμα, με αληθινό ενδιαφέρον, με χαμόγελο και χιούμορ...

Στην κουβέντα μας παραβρισκόταν ο σύζυγός της Τάκης, ενώ αργότερα προστέθηκε στη συντροφιά μας και ο γιος της Σωτήρης...

**-Ας αρχίσουμε την κουβέντα μας λοιπόν. Και ας πιάσουμε τα πράγματα από την αρχή. Να μας πεις για τη ζωή σου, για την οικογένεια σου, για το χωριό. Γιατί για κουβέντα πρόκειται. Ας αρχίσουμε και θα έρχονται μόνα τους...**

-Να πω για τους γονείς μου. Ο πατέρας μου ήταν ο Σωτήρης ο Πόθος και η μάνα μου ήταν η Χρυσάνθη Μπρή.

**-Από πού καταγόταν η μάνα σου;**

-Ήταν από τις Τρύπες, το τωρινό Χρυσοχώρι, από τους Μπρήδες.

**-Α! Από τις Τρύπες. Γι αυτό και συ παντρεύτηκες στις Τρύπες. Κάτι σαν επιστροφή!**

-Ναι!

**-Γνωρίζουμε ότι ο πατέρας σου**

**είχε καφενείο στο χωριό.**

- Το καφενείο το είχε ο παππούς μου, ο Γιώργος ο Πόθος και μάλιστα τότε ήταν το μοναδικό καφενείο στο χωριό.

**-Εννοείς τον λεγόμενο Ποθογιώρη.**

-Ναι. Ο παππούς μου, ο οποίος ήταν και δάσκαλος αλλά και πρόεδρος, για τριάντα χρόνια στο χωριό!

**-Εσύ πότε γεννήθηκες;**

-Γεννήθηκα το 1939.

**-Ενα χρόνο πριν τον πόλεμο!**

-Ναι. Και ο αδερφό μου ο Γιώργος, είχε γεννηθεί το 1936.

**-Ο αδερφός σου ο Γιώργος ήταν εκείνος που χάθηκε στη φωτιά του 2007.**

-Ναι κάηκε στη φωτιά... Η μάνα μας πέθανε το 1940 και μας άφησε, εμένα ενός έτους και τον αδερφό μου τεσσάρων.

**-Δεν έχεις καμία ανάμνηση από τη μάνα!**

-Δεν θυμάμαι τίποτα από τη μάνα μου. Εγνώρισα τη γιαγιά, τον παππού, τον θείο οι οποίοι μας είχανε αγκαλιά. Θεε που μείναμε ορφανά, δεν ξέρω... Ειδικά η γιαγιά μου.

**-Ήσουν πιο πολύ δεμένη με τη γιαγιά;**

-Πολύ. Στο γιατάκι της γιαγιάς. Το 1943, ο πατέρας μου ξαναπαντρεύτηκε. Θυμάμαι μια εικόνα – τέσσερα-πέντε χρονών ήμουνα τότε που ήρθε η αδερφή της, η θεία-Μαρίνα, μετά τη γνώρισα. Μου είχε δώσει η γιαγιά ψωμί –το 'χαν φέρει από την εκκλησία. Ήρθε μέσα στο σπίτι, μου έδωσε δύο καρύδια, με έβγαλε έξω στην αυλή και μου λέει: «έλα να δεις που σου φέραμε μια μανούλα και μια προβατίνα να πίνεις γάλα». Εκεί ήταν κι άλλοι ξένοι, πολλοί, που δεν τους ήξερα. Και η μητέρα μου κράταγε ένα παιδάκι στην αγκαλιά και μου χαίδεψε το κεφάλι. Δεν μου μίλησε τότε. Τίποτα άλλο δεν θυμάμαι.

**-Μητέρα εννοείς την μητριά;**

-Ναι, εμείς αυτήν γνωρίσαμε σαν μητέρα, αυτή μας μεγάλωσε. Δεν θυμάμαι όμως άλλα πράγματα, πώς μπήκε στο σπίτι, πώς της μιλάγαμε «μάννα», δεν θυμάμαι. Ούτε τη Σοφία την αδερφή μου δεν θυμάμαι που γεννήθηκε. Τη Γιώτα θυμάμαι, πρέπει να γεννήθηκε το '46. Εκείνο που θυμάμαι όμως είναι που πήγαινα στο σχολείο και ήμουνα στη Δευτέρα τάξη. Δάσκαλο είχαμε τον αγαπητό μας τον παππούλη, τον παπά που ήταν πολύ καλός και σεβαστός άνθρωπος. Και πάντα τον θυμάμαι και πάντα τον «συχωράω». Μας είχε βάλει έξω και χορεύαμε. Είμαστε πολλά παιδιά. Η Μηλιά, η Θεodώρα, η Νίκη, η Ντίνα του μπάρμπα Δήμου... Έτυχε εγώ και χόρευα μπροστά και καμάρωνα. Πέρασε τότε η γιαγιά-Αγγέλω, η μάνα του Αλικαίου με κάτι ξύλα και όταν με είδε μου έδωσε μια στο κεφάλι και είπε: «Να, ρε ορφανό κι εσύ! Όλα τα 'χεις, θέλεις και συ να χορέψεις!»

**-Πολύ σκληρό ακούγεται αυτό.**

**Ήταν η αντιμετώπιση της ορφάνιας από την τότε κοινωνία.**

-Πολύ σκληρό, ναι. Εγώ ντροπιάστηκα και εβγήκα από το χορό και έβαλα τα κλάματα. Ήρθε ο παππούλης ο παπάς και με αγκάλιασε και μου είπε «Μην κλαις, δεν σε μαλώνει η γιαγιά, σε αγαπάει». Εγώ δεν εμόρωννα. Πήγα στο σπίτι και όταν είδα τη γιαγιά μου έβαλα πάλι τα κλάματα. Εκείνη νόμισε ότι με μάλωσε ο δάσκαλος. Εκεί της είπα τι έγινε και τη ρώτησα: « Γιατί με είπε ορφανό; Δεν έχω όνομα εγώ;» Η γιαγιά μου τότε, με πήρε και με κάθισε στα σκαλοπάτια, εκεί στη σκάλα και μου είπε: «Δεν σε μάλωσε. Αλλά, τα παιδάκια που δεν έχουνε μάνα ή πατέρα, τα λένε ορφανά και κακότυχα. Έτσι είσαι και συ, ορφανό και κακότυχο. Και όνομα έχεις, αλλά δεν έχεις μάνα.». Και εδώ θέλω να καταλήξω, ότι εκεί συνειδητοποίησα ότι δεν έχω μάνα.

**-Νόμιζες ότι η μητέρα σου είναι και πραγματική σου μάνα.**



Με τον σύζυγό της Παναγιώτη

-Μέχρι τότε, ναι. Μου εξήγησε η γιαγιά, ότι τη μητέρα μας την πήρε μετά ο πατέρας, για να μας μεγαλώσει και ότι η πραγματική μου μάνα ήτανε στα χώματα. Και μάλιστα μου έφερε σαν παράδειγμα που είχαμε πάει σε μια κηδεία, της μάνας του Αντώνη του Παυλόπουλου (Τζε), που τη βάλανε στο χώμα, ότι και η δική μου μητέρα δεν υπάρχει πια, είναι μέσα στο χώμα. Ήμουνα μικρή και δεν θυμάμαι πολλά πράγματα μέσα στο σπίτι με τη μητέρα μας. Πάντως ήταν καλή μητέρα και αγάπησε κι εμάς γιατί είχε και δικό της παιδί...

**-Η μητέρα σου ήταν από του Κουμουθέκτρα;**

-Όχι. Η μητέρα μας ήταν από του Σκληβιά και είχε παντρευτεί στο Κουμουθέκτρα. Είχε μια κόρη, τη Γιώτα, αλλά ο άντρας της σκοτώθηκε στον πόλεμο. Ήτανε χήρα και έτσι παντρεύτηκε τον πατέρα μας και έφερε και τη Γιώτα στο σπίτι μαζί μας. Είχε δύο παιδιά ο πατέρας μου και ένα η μητέρα μου, τρία. Μετά γεννηθήκανε άλλα τρία κορίτσια. Η Σοφία, η Γιώτα και η Ιωάννα. Την

Ιωάννα, που ήτανε μωρό, εγώ την κοιμίζα. Αν δεν την έπαιρνα αγκαλιά δεν κοιμότανε!

Βέβαια η Γιώτα (η κόρη της μητέρας από τον πρώτο της γάμο) πήγαινε και στο Κουμουθέκτρα, στη γιαγιά της. Αλλά μαζί μας έμενε μέχρι που τελείωσε το Σχολείο. Ήρθε μετά ένας θείος της και την πήρε. Και μάλιστα θυμάμαι όταν ήρθε ο θείος της να την πάρει εγώ κι ο Γιώργος κλειστήκαμε στο σαλόνι και δεν αφήναμε να την πάρει, αλλά την πήρε.

Όσο μεγαλώναμε καλά περνώγαμε. Είχα και εγώ σαν παιδί τις παρέες και τα παιχνίδια μου.

**-Με ποιους έκανες παρέα;**

-Έκανα παρέα με τη Ντίνα του μπάρμπα-Δήμου, με τη Γιάννη, τον Αβράμη, με τη Μαρία, αλλά ήμαστε πολύ αγαπημένες με την Ντίνα. Μαζί κοιμόμαστε εκεί έξω τα καλοκαίρια, αγκαλιά. Ήμαστε και συνομήλικες. Αλλά και με τη Δήμητρα του μπάρμπα Αριστομένη ήμαστε πολύ αγαπημένες. Πηγαίναμε μαζί με τα

«πράματα» και δεν χωρίζαμε καθόλου. Και με τη Θεodώρα, αλλά με τη Δήμητρα πιο πολύ.

**-Είσαστε και ξαδέρφες;**

-Ναι, πρώτες ξαδέρφες. Η θεια-Ελένη ήταν αδερφή του πατέρα μου. Θυμάμαι είχα γυρίσει από τα πρόβατα, στο σπίτι, Μεγάλη Βδομάδα που βγάζανε τα ρούχα για να τα αερίσουνε. Βρήκα την κασέλα, που βάζανε επάνω το γιούκο, ανοιχτή. Αρχισα να ψάχνω μέσα για να ιδώ τι έχει. Είχε πολλά βιβλία, αφού ο παππούς ήτανε δάσκαλος και στο κάτω μέρος είχε κάτι σκληρό, διπλωμένο με εφημερίδα. Όπως το πήρα στα χέρια μου, έπεσε από μέσα μια φωτογραφία. Την κοίταξα, είχε τρία πρόσωπα. Τον πατέρα, μια γυναίκα και ένα παιδάκι. Πήγα αμέσως στη γιαγιά. Εκείνη την είδε και έβαλε τα κλάματα. Με πήρε αγκαλιά, με φίλησε και μου είπε «αυτή είναι η μάνα σου!». Ήταν η μάνα μου, ο πατέρας και ο αδερφός μου, ο Γιώργης. Την πήρα κι έτρεξα στο καφενείο να τη

Συνέχεια στη σελ. 8



## ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΕΣ

### Συνέχεια από τη σελ. 7

δείξω στον αδερφό μου. Εκείνος βέβαια την είχε ξαναδεί και μου είπε: «Ναι, αυτή είναι η μάνα μας. Πήγαινε κρύφ'την πάλι». Και τη έκρυψα ανάμεσα στα ρούχα.

**-Υπάρχει αυτή η φωτογραφία;**

-Βέβαια την έχω. Εκεί είδα πρώτη φορά το πρόσωπο της μάνας μου.

**-Τι ηλικία είχες τότε;**

-Θα ήμουν δεκατεσσάρων χρονών! Κι από τότε άρχισα να τη νοσταλγώ. Την έπαιρνα μαζί μου καμιά φορά και την κοίταζα κι έλεγα «γιατί να είμαι ορφανό, γιατί να μην έχω κι εγώ τημανούλα μου;» Βέβαια, γνωρίσαμε την άλλη μητέρα και καλά περάσαμε και είμαστε αγαπημένες και με τα άλλα κορίτσια. Ποτέ δεν μας ξεχώρισε. Αλλά και εκείνη, τη βλέπαμε και στενοχωριόμαστε. Γιατί πολλές φορές έκλαιγε. Αργότερα που μεγαλώσαμε, καταλάβαμε τι τράβηξε κι εκείνη η γυναίκα. Παντρεύτηκε, σκοτώθηκε ο άντρας της, έμεινε με το παιδάκι, ξαναπαντρεύτηκε. Μετά η Γιώτα, το πρώτο αγαπημένο της παιδί έφυγε από κοντά της... Είχε πίκρα μέσα της. Ποτέ όμως δεν μας έδειρε, ποτέ δεν μας κακομίλησε.

**-Δεν ένοιωσες την πίκρα της μητριάς, που άλλα παιδιά βίωναν σε παρόμοιες περιπτώσεις;**

-Όχι. Αλλά κι εγώ έλειπα από το σπίτι, ήμουν συνέχεια με τη γιαγιά και τον πιο πολύ κείνο μέναμε στον Αι Γιώργη. Μα και στο σπίτι που ερχόμαστε, δεν είχα ποτέ πρόβλημα, γιατί όλοι αγαπημένοι. Δώδεκα άτομα μέναμε στο ίδιο σπίτι!

**-Το σχολείο το τελείωσες;**

-Ναι. Πήγαμε και στου Σκλήβα στην Τρίτη τάξη, τη μισή χρονιά και στου Κουμουθέκρα στην Πέμπτη, με το μακαρίτη τον παπά-Κώστα πηγαίναμε και την Φρειδερίκη, την Γαληνή και άλλα, πολλά παιδιά.

**-Γιατί αυτό, δεν είχατε δάσκαλο στο χωριό;**

-Ο παππούλης ο παπάς ήτανε στην Αθήνα αλλά μετά ήρθε και στην έκτη μας έκανε μάθημα αυτός πάλι. Και με τον Παυλοφώτη έκανα μάθημα αλλά δεν θυμάμαι πολλά πράγματα, ήτανε μόνο για λίγο. Όταν τελείωσα την Τρίτη τάξη και ήταν να πάω στην Τετάρτη, ο δάσκαλος με έγραψε στην Πέμπτη.

**-Πώς έγινε αυτό;**

-Επειδή ήτανε μονοθέσιο, είχα παρακολουθήσει στην Τρίτη και τα μαθήματα της Τετάρτης. Και ήρθε ο πατέρας μου να ρωτήσει και του είπε ο παππούλης ότι ήμουν καλή μαθήτρια και καλό είναι να με στείλει και στο γυμνάσιο. Εγώ, αφού άκουσα αυτό, διάβαζα περισσότερο και με βοήθαγε κι ο παππούς μου τα βράδια που ήτανε κι αυτός δάσκαλος παλιότερα. Έτσι τελείωσα πιο γρήγορα και την έκτη και πήρα το απολυτήριο μου με άριστα δέκα. Πήγα χαρούμενη στο σπίτι και περίμενα ότι θα πάω στο γυμνάσιο. Και μάλιστα ο παππούς μου είπε; «Μπράβο παιδί μου, να μου μοιάσεις. Διάβασε και μη φοβάσαι τίποτα». Και είπε στον πατέρα μου να πάει να με γράψει στο γυμνάσιο που πήγαινε κι ο αδερφός μου ο Γιώργος. Ο πατέρας μου τότε είπε: «Στέλνω το αγόρι, δεν χρειάζεται να στείλω και το κορίτσι». Εμένα μου άρεσε πολύ εκτός από τα γράμματα και η μαθητική ποδιά με το άσπρο γιακαδάκι που ήτανε τότε και περιμένα να τη φορέσω κι εγώ. Αλλά ο πατέρας είπε όχι.

**-Πρέπει να ήτανε μεγάλη απογοήτευση αυτό για σένα.**

-Εφυγα και πήγα πέρα, στο Συριάνη και καθόμουν κι έκλαιγα. Και μάλιστα είχε έρθει ο Μπάμης από του Κουμουθέκρα και πρότεινε του πατέρα να μείνουμε μαζί με την κόρη του Φρειδερίκη και είπε όχι. Και η Φρειδερίκη έγινε δασκάλα τελικά και εγώ έγινα δασκάλα στα... πρόβατα.

**-Ο παππούς σου, που ήτανε δάσκαλος, δεν μπορούσε να τον επηρεάσει;**

-Ο παππούς που ήτανε σοφός, του είπε και

επέμενε να με στείλει στο σχολείο, να μην με κρατήσει εκεί, γιατί θα με καταστρέψει. Αλλά ο πατέρας επέμενε ότι έστειλε το αγόρι, το οποίο δεν το τελείωσε κιόλας. Το παράτησε.

Μετά από αυτό είχαμε στο σπίτι μας ένα ψυχοπαίδι, να μας βοηθάει στις δουλειές, το Φώτη τον Κατσάμπουλα ο οποίος έφυγε για φαντάρος και άφησε τα τσαρούχια του. Πήρε ο πατέρας τα τσαρούχια του Φώτη, τα μίκρυνε και μου τα έδωσε εμένα να τα φοράω. Εγώ καμάρωνα που είχα... τσαρούχια. Λες και τι φόραγα!

**-Από ρόδα ήταν τα τσαρούχια;**

-Ναι, από ρόδα. Από κει και πέρα ασχολήθηκα



Με τον σύζυγό της και τα παιδιά της Σωτήρη και Χρυσάνθη

με τα πρόβατα. Το δεύτερο χρόνο στενοχωριόμουν. Γιατί μια φορά που ήμαστε πάνω στο βουνό με τα πρόβατα και είχα βραχεί, μου είπε η μαύρη Αμαλία, αδερφή του Λάμπρου του Λουμπή - πηγαίναμε μαζί και με μάθαινε να πλέκω- «Αφού δεν ηθέλησες να πάς στο σχολείο, αυτή τη ζωή θα έχεις από δω και πέρα!» Νόμιζε ότι εγώ δεν ήθελα να πάω. Και τότε ήρθε ένας θεός μου από τον Πύργο-αδερφός της μάνας μου- και ζήτησε από τον πατέρα μου να με πάρει μαζί του στο σπίτι του και να με βάλει σε μια σχολή για μοδίστρα ή κομώτρια, να μάθω μια τέχνη. «Όχι» του είπε ο πατέρας. «Εγώ το έχω δεξί χέρι το παιδί, θα μου κόψεις τα χέρια».

**-Σε ήθελε για να δουλεύεις. Οπότε οι πόρτες κλείσανε για σένα.**

-Οι πόρτες εκλείσανε. Θυμάμαι τα λόγια του παππού μου που είπε «θα το καταστρέψεις» γιατί ή σοφός ήτανε ή είχε την εμπειρία της ζωής. Γιατί εγώ με τους παππούδες είχα μεγάλο δέσιμο. Μας αγαπάγανε πολύ και πάντα τους μνημονεύω.

**-Ίσως ένοιωσες ότι ο πατέρας σου σε πλήγωσε.**

-Ναι γιατί το ήθελα το σχολείο, όμως τον καταλάβαινα γιατί είχε πολλές δουλειές και χρειάζονταν βοήθεια. Πιο πολύ όμως είχα δέσιμο με τη γιαγιά μου. Εκεί στον Αι-Γιώργη καθόμουν τον πιο πολύ χρόνο μαζί με τη γιαγιά μου. Μετά πηγαίναμε με τα πρόβατα με τα άλλα κορίτσια στο βουνό και κοιτάζαμε τι θα τραγουδήσουμε και τι θα πλέξουμε και τι θα κεντήσουμε και ξεχάστηκε και το σχολείο.

**-Έπρεπε να ετοιμάσετε την προίκα για να παντρευτείτε!**

-Ναι αυτός ήταν ο σκοπός να παντρευτούμε, να φύγουμε. Και θυμάμαι η πρώτη που φόρεσε γαλότσες παντοφλέ ήταν η Βγενουσία. Της τις έφερε ο πατέρας της. Εγώ και η αδερφή της η Γιαννούλα τι μας θέλεις! Της τις ζητάγαμε να τις φορέσουμε για να πάμε να «γυρίσουμε» τα πρόβατα, έτσι για να τις φορέσουμε λίγο. Από τότε αρχίσαμε και καίγαμε τα τσαρούχια για να χαλάσουνε. Έρχονα κάρβουνα μέσα να καούνε μήπως και μου πάρει και μένα γαλότσες. Αλλά ο πατέ-

ρας μου τα έφτιαχνε πάλι. Πήγε στην Ανδρίτσεινα και πάλι ρόδα μου πήρε! Αυτή ήταν η ζωή τότε. Αλλά δεν ζηλεύαμε, γιατί η αλήθεια είναι ότι όλοι στα ίδια ήτανε. Όλα ξυπόλυτα πηγαίναμε και στο σχολείο κοιτάζαμε ποιος θα σπάσει τους πιο πολλούς πάγους με τα πόδια. Και κάποτε που πήγαμε σχολείο στου Κουμουθέκρα, τα έπαιρνα στο χέρι για να μην τα χαλάσω και πλέναμε τα πόδια εκεί στη βρύση, όταν φτάναμε και τα φοράγαμε. Μου είχε πει ο πατέρας να μην τα λειώσω γιατί του Ευαγγελισμού δεν θα έχω για να πω το ποίημα. Αυτή ήταν η σχολική ζωή. Αλλά από την άλλη μεριά ήτανε και χαρούμενη.

**-Επειδή ακριβώς δεν υπήρχαν μεγάλες διαφορές μεταξύ σας ήταν πιο ανέμελα. Αργότερα μεγαλώνοντας και αφού γνωρίσατε και άλλα πράγματα, αξιολογήσατε αυτές τις δυσκολίες.**

-Έτσι ήτανε. Και εγώ, δεν ήμουν από τις χειρότερες περιπτώσεις. Στο βουνό που είχαμε τα πρόβατα... πήγαινε ο χορός...! Είχαμε σμίξει τα πρόβατα με το μπαρμπα-Γιάννη και το μπαρμπα-Αριστομένη, μια τσιοτιά\*, στη Νεραιδόπλακα και ήμουνά όλο με τα κορίτσια. Θυμάμαι τη Βαγγελιώ του μπάρμπα-Δήμου και την Αγγέλω, τα είχαμε άλλη τσιοτιά αυτοί. Εκεί κοιμόμαστε, με τη Δήμητρα, με τη Θεodώρα, είχανε φτιάξει μια καλύβα και κάτι κρεβάτια με φούρκες κι ο μπάρμπα-Γιάννης κοιμότανε πάντα έξω. Πολύ καλός άνθρωπος, μας έδινε τυρί μπόλικο και ψωμί για να φάμε.

**-Αυτό ήταν το φαγητό σας;**

-Φέρνανε και φαγητό από το χωριό. Πότε ο ένας, πότε ο άλλος. Κάθε μέρα κάποιος ερχότανε... Αλλά το γάλα με το καϊμάκι ήταν το κάτι άλλο... με το κατσαρόλι. Είχαμε και κάδι που βαράγαμε το βούτυρο και τρώγαμε με το ψωμί.

**-Στον Αι-Γιώργη που μένατε τα καλοκαίρια, έμεναν κι άλλοι εκεί γύρω;**

-Εγώ με τη γιαγιά παραμονές Χριστουγέννων ερχόμαστε στο χωριό. Ανάβαμε φωτιά εκεί στην καλύβα, με μάθαινε και τραγουδία... Και το καλοκαίρι ερχόσαντε πολλοί για να πάρουνε κρύο νερό, στην πηγή. Είχε κόσμο.

**-Ο μπάρμπα Βγενούσιος, οι Πανταζόπουλοι, μπάρμπα-Αντώνης οι Παυλαίοι στη Δάφνη.**

-Το καλοκαίρι στο χωριό δεν έμενε κανείς. Όλοι είχανε τα εξοχικά. Οι Λουμπαίοι στον Πλάτανο. Οι Παπαδαίοι στην Αιτία κι ο μπάρμπα-Αλέξης, οι Λαμπραίοι στο Γουρνότσαρκο, οι Κοκκαλιαραίοι στη Δάφνη, οι Πολυνικόπουλοι στο Βαρκό οι Μελιαίοι στου Λιρή και αλλού. Όλοι σχεδόν έφευγαν από το χωριό.

**-Μόνο στα πρόβατα πήγαινες; Δεν πήγαινες στα χτήματα ή σε άλλες δουλειές;**

-Σε όλα πήγαινα. Και στα χτήματα και στις ελιές και στο σπαρτό και στο θέρο και στο βότανο. Και για μεροκάματο στον Πύργο, για χαράκι είχα πάει, με τη Γιαννούλα. Παντού. Και στο μαγαζί, όταν δεν μπορούσε ο πατέρας. Θυμάμαι μια χρονιά εκουβαλήσαμε σαράντα βαρέλια νερό για να χορτάσουμε το πανηγύρι!

**-Δεν το κράταγε ο παππούς το μαγαζί;**

-Ο παππούς είχε πέσει και είχε σπάσει τη μέση του και τα επτά-οκτώ τελευταία χρόνια δεν μπορούσε. Μετά πέθανε το 1959. Ο πατέρας το κράταγε και ήταν το μοναδικό τότε.

**-Το μαγαζί του Λάμπρου άνοιξε αργότερα;**

-Με το Λάμπρο ήμαστε κουμπάροι, του είχε βαφτίσει ο πατέρας ένα κορίτσι, τη Βγενουσόλα. Κι εκείνος μια παραμονή του Αι-Γιωργιού άνοιξε δικό του μαγαζί...

**-Αυτό πότε έγινε;**

-Δεν θυμάμαι ακριβώς. Πρέπει να ήτανε κοντά στο '54.

**-Αφού ήτανε το μοναδικό μαγαζί, γινόταν και το πανηγύρι εκεί;**

-Ναι εκεί γινότανε.

**-Ήτανε πάντα στο ίδιο σημείο που το προλά-**

Συνέχεια στη σελ. 9



## ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΕΣ

### Συνέχεια από τη σελ. 8

#### θαμε και εμείς οι νεότεροι;

-Ναι πάντα εκεί ήτανε...

#### -Ήταν η πλατεία του χωριού τότε εκεί. Πες λοιπόν για τα πανηγύρια πως οργανώνονταν τότε;

- Τις καρέκλες και τα τραπέζια πηγαίνανε και τις φέρνανε από του Κουμουθέκρα ή από του Σκλήβα, με τα μουλάρια, από την προηγούμενη. Ο πατέρας παράγγελλε όργανα, τα οποία τα πλήρωνε. Και ερχόσαντε από την παραμονή και τους κοιμίζαμε στο σπίτι, όλοι στρωματσάδα. Την άλλη μέρα στο πανηγύρι δουλεύανε τα όργανα και το μαγαζί, ό,τι έβγαζε από τον κόσμο.

#### -Υπήρχε και φαγητό στο πανηγύρι;

-Όχι. Οι άνθρωποι τότε παίρνανε κανένα λουκουμάκι, ούζο, κρασί, κονιάκ πίνανε και αναψυκτικά, πορτοκαλάδες. Υπήρχανε παστέλια που κερνάγανε και κάτι καραμέλες που τις λέγανε αστακούς. Τέτοια πράγματα. Αλλά το λουκούμι ήταν το πιο συνηθισμένο. Βέβαια τους οργανοπαίχτες τάζε ο πατέρας. Ήταν ωραία τα πανηγύρια. Εμαζευότανε κόσμος, οι συγγενείς από τα γύρω χωριά... Και το πιο ωραίο ήτανε το Πάσχα, μετά την Αγάπη. Τότε ξεκίναγε πρώτος ο μπάρμπα-Πάυλος το χορό, από την εκκλησία και ερχόσαντε κάτω και χορεύανε όλοι. Το ξημερώνανε. Ήταν χαρούμενα χρόνια και σαν παιδιά που ήμασταν το χαιρόμαστε περισσότερο. Κάναμε δικό μας κύκλο, έξω από το χορό των μεγάλων και χορεύαμε και εμείς τα παιδιά. Και θυμάμαι όταν για πρώτη φορά φέρανε μικρόφωνο στο χωριό και στήσανε την εξέδρα εκεί στου μπάρμπα-Βγενύσιου.

Μας φωνάζανε εμάς τα κορίτσια να τραγουδήσουμε, όποιες θέλαμε. Πρώτη πήγε η Γιαννούλα του Μάγκα -ήμασταν και φίλες- και πήγα κι εγώ και τραγουδήσαμε.

#### -Μήπως θυμάσαι ποια τραγούδια είπατε;

-Εγώ όχι. Αλλά η Γιαννούλα είπε του τραπεζιού, τη Τζαβέλαινα. Και ήτανε πολύ ωραία. Ήτανε καλλιφωνη.

#### - Τα παιδιά της κληρονόμησαν το χάρισμα.

#### Είναι ένας παπάς και ένας ψάλτης.

-Ναι έχει τέσσερα αγόρια. Και τότε πρότειναν οι οργανοπαίχτες να μας στείλουνε να γίνουμε... τραγουδίστριες.

#### -Εδώ να υποθέσουμε ότι ο πατέρας δεν σε άφησε.(γέλια). Ήσουν παιδί με τόσα προσόντα και ποτέ δεν σε άφησαν να συνεχίσεις!

-Ετσι. «Σιγά μην τα στείλουμε να γίνουνε «π...ς» είπε.!

#### -Υπήρχε προκατάληψη.

#### Γενικά πώς ήταν τότε οι άνθρωποι μεταξύ τους;

-Μπορεί να υπήρχε και κάποια ιδιοτροπία για τίποτα σύνορα και τέτοια, αλλά γενικά ήτανε δεμένος ο κόσμος. Δεν ήταν κρυμμένοι ο ένας από τον άλλον.

#### -Υπήρχε δηλαδή αλληλεγγύη;

-Βέβαια. Εγώ θυμάμαι κάποτε που αρρώστησε η μητέρα μου ήρθαν όλοι οι συγγενείς μας από το χωριό και από του Σκλήβα και θερίσανε όλα τα χτήματα σε μια ημέρα. Ή, ο πατέρας επειδή είχε το μαγαζί και πήγαινε κάθε Σάββατο στη Ζαχάρω, έφερνε πράγματα, φάρμακα ή οτιδήποτε για όλους όσους του ζήτησαν.

#### -Ίσχυαν οι κανόνες των κοινοτήτων από την Τουρκοκρατία.

-Μαζευόσαντε όλοι να μαζέψουνε τις ελιές της εκκλησίας. Βοηθούσε ο ένας τον άλλον. Ήτανε δεμένοι οι άνθρωποι.

#### -Σε πανηγύρια, σε άλλα χωριά, πήγαινες;

-Πού πρόλαβα εγώ; Ήμουνα μικρή, δεν πρόλαβα να μεγαλώσω. Από τα δεκαπέντε μου φέρανε προξενιό! Και να σας πω ότι μου έκανε προξενιό ο γέρο Νάσιος ο Παναγιούλιας, έναν από τον Πύργο που είχε σπίτι, μαγαζιά και που ήτανε σαρανταέξι χρονών! Και το είπε στον πατέρα μου,

στο μαγαζί και μετά ήρθανε στο σπίτι. Εγώ όταν το άκουσα πήγα στο δωμάτιο κι έκλαιγα. Αλλά ο παππούς μου τον έδιωξε τελικά. Με είχε σώσει από πολλά ο παππούς. Έτσι ήταν η ζωή τότε. Θέλανε να δώξουνε το «αδύνατο» μέρος.

#### -«Αδύνατο» μέρος εννοούσαν τα κορίτσια.

-Καλός γαμπρός ήταν αυτός που δεν ζητάγε



Με τα εγγόνια της Δήμητρα και Παναγιώτη

προίκα. Ας ήτανε μεγάλος, ανάπηρος, διανοητικά καθυστερημένος, δεν πειραζε. Αυτό όμως δεν ήταν καλό. Κάποιες κοπέλες από το χωριό μας που ήταν καλές και εργατικές τις δώσανε σε ανθρώπους παράλυτους. Ήτανε κρίμα.

#### -Και μετά το γάμο τις ξεχνάγανε οι δικοί τους.

-Τέλος. «Ό,τι πάρει η νύφη στην καβάλα».

#### -Υπήρχε στα μέρη μας και ακόμη κρατάει αυτό νομιζώ, ένας ρατσισμός σε βάρος των κοριτσιών.

- Έχει κάπως αλλάξει τώρα, αλλά τότε το αγόρι το βλέπανε σαν την κολώνα του σπιτιού και τα προσέχανε περισσότερο. Τελικά όταν έγινα δεκαεννέα χρονών παντρεύτηκα.

#### -Πώς έγινε το προξενιό. Τον ήξερες από πριν;

-Όχι δεν τον ήξερα. Κάποτε είχε έρθει στο μαγαζί να πάρει μολύβια, αλλά εγώ δεν το θυμάμαι. Το προξενιό το μελέτησε ο αδερφός της μάνας μου, ο θείος μου ο Αριστείδης ο Μπρής.

#### -Ήταν Τρυνάιος κι αυτός γι' αυτό σε προξένευε στο Παλιοχώρι.

-Ήταν γραφτό να γίνει. Είχα δει κι ένα όνειρο τότε. Ότι ήμουνα στο Αρκούδι και ότι από το Παλιοχώρι φύγανε δύο άλογα κι ερχόσαντε με τις τριχιές να κρέμονται. Και μου φώναξε ο μπάρμπα-Γεϊτόνας από το μπαλκόνι: «Πιάστα παιδάκι μου και ξεσotά». Και εγώ τα έπιασα και τα έδεσα. Την άλλη μέρα είπα το όνειρο στη θεια-Σπιρούλα τη Γριβάκη και εκείνη μου είπε ότι το άλογο είναι καλό και ότι το σκονί που έδεσα, σημαίνει ότι κάτι προξενιό θα δέσω! Άκου! Μου είχε κάνει και κάτι άλλο η θεια. Κόψαμε κάτι αγκινάρες την παραμονή του Αι Γιαννιού του Ριγανά, τότε που πάνε να ξεσταχιάσουνε. Τις κάψαμε λίγο και τις βάλαμε στα κεραμίδια. Μου είπε το πρωί που θα ξυπνήσω να πάω να τις κοιτάξω. Αν έχουν ανθίσει σήμαινε ότι θα φύγω από το χωριό και αν μείνουν όπως τις βάλαμε θα μείνω και το πρώτο όνομα που θα ακούσω θα είναι το όνομα του άντρα που θα πάρω. Σηκώθηκε το πρωί και βγήκα έξω και άκουσα τη γριά Μέλιανα από δίπλα που φώναζε: «Σήκω Παναγιώτη» στο γιό της και οι αγκινάρες είχαν ανθίσει. Το είπα στη θεια-Σπιρούλα και μου είπε: «Αν δεν έρθει το όνομα Παναγιώτης δεν γίνεται προξενιό» και ότι θα φύγω από το χωριό.

#### -Πότε παντρευτήκατε;

- Το 1958 αρρεβωνιαστήκαμε με τον Τάκη και μετά από τρεις μήνες παντρευτήκαμε. Μας αρραβώνιασε και μας στεφάνωσε ο παππούλης ο παπάς

#### -Ο γάμος έγινε παραδοσιακός;

-Βέβαια με όλα τα έθιμα. Από την πρώτη βδο-

μάδα ήρθανε οι κοπέλες, πλύνανε τα προικιά, τα σιδερώσαμε, την Παρασκευή να τα ντύσουμε, να 'ρθούν οι συμπεθέροι να τα πάρουνε, το Σάββατο να γλεντήσουμε με τα κανίσκια και την άλλη στου γαμπρού.. Ήταν όλα ωραία και χαρούμενα. Μετά ήρθαν τα δύσκολα. Βέβαια ένοιωσα νοικοκυρά στο σπίτι μου. Δεν είχα να πάω με τα πρόβατα πια.

#### -Στο Παλιοχώρι που πήγες νύφη έμεινες με τα πεθερικά, όπως συνηθίζονταν;

-Βέβαια, μαζί μείναμε. Και με αγαπήσανε. Αλλά παντρευτήκαμε το Μάη και τον Οκτώβρη έφυγε ο Τάκης. Πήγε φαντάρος για δυόμισα χρόνια.

#### -Δεν είχε πάει φαντάρος;

-Ήταν εικοσιτριών χρονών και έφυγε την ίδια μέρα με τον αδερφό μου.

#### -Ερχότανε με άδειες;

-Ήρθε όταν ορκιστήκαμε για μια μέρα και μετά από ένα χρόνο με κανονική για δέκα-δώδεκα μέρες. Από εκεί και πέρα έμεινα μόνη μου με δυο γερόντια. Ο μακαρίτης ο κουριάδος μου ερχότανε από τον Πύργο μια φορά το μήνα. Είχα μια υποστήριξη. Μου είχε φέρει κι ένα ράδιο και το έβαζα στο μπαλκόνι. Κι ανέλαβα ευθύνες. Ήμουνα δεκαεννέα χρονών, σαν την εγγονή μου τώρα. Αρρώστησε ο πεθερός μου, να τον πάω στον Πύργο στο γιατρό, είχαμε άλογα, είχαμε ελιές να μαζέψω, να σπείρουμε αραποσίτια. Κι ο πεθερός μου ήθελε να τα σκάψουμε όλα, να μη λένε ότι επειδή έλειπε ο γιός του ρημάζανε. Κι εγώ ήμουνα πρόθυμη.

#### -Τους βοηθούσες πολύ, γι' αυτό σε αγαπήσανε.

-Μην το λες. Άλλες τις βασανίζανε. Με αγάπησαν με την καρδιά τους και με είχαν πιο ψηλά κι από παιδί τους. Δεν ήταν ψεύτικη η αγάπη τους. Μέχρι τη στιγμή που πέθαναν με λάτρευαν, γι' αυτό κι εγώ δεν τους ξεχνώ και πάντα του «συγχωρώω».

Κάποτε θυμάμαι αποφασίσαμε να φυτέψουμε αμπέλι. Πρότεινα στον πεθερό μου να το φυτέψουμε στο δικό μου χωράφι, στην προίκα μου. «Έκανα» με τη σιδεριά όλη την ημέρα. Μας έδωσε ο πατέρας μου φυτό, μας βοήθησε κι ο κουριάδος μου, ο Γιώργης κι μπάρμπα-Φώτης να το μετρήσουμε. Και το βράδυ, αφού το είχαμε τελειώσει άκουσα τον πεθερό μου, επειδή το αμπέλι ήταν στην προίκα μου, να λέει μελαγχολικά στην πεθερά μου: «Αν πάθει κάτι το παιδί μας αυτή η κοπέλα θα καθίσει να φυλάξει εμάς;». Κι εκείνη του είπε: «το αμπέλι βλαστημάς, δεν βλαστημάς το παιδί μας!».

Κι εδώ να σας πω πως μέχρι που παντρευτήκα, ο πατέρας μου ποτέ μα ποτέ δεν είχε αναφέρει κάτι για τη μάνα μου. Ήρθε μια φορά να με βοηθήσει να δέσουμε το σανό. Κι εκεί μου είπε να κουβεντιάσουμε. Ήθελε να μου εξομολογηθεί για το πώς πέθανε η μάνα μου, για τη ζωή του. Είχε την τύχη η πρώτη του γυναίκα, που την είχε πάρει της αγάπης κι ήταν αδερφή του Ντινόγιαννη, να πεθάνει. Μετά πήρε τη μάνα μας που πέθανε κι αυτή... Εγώ βέβαια τα ήξερα αυτά όλα από τη γιαγιά. Κι εκεί μου ζήτησε συγχώρεση που δεν με έστειλε στο σχολείο, που με πάντρεψε στην ερημιά. Στο Παλιοχώρι δεν είχε ούτε παπά, ούτε γιατρό, ούτε μαγαζί, τίποτα, ο άντρας μου έλειπε και ήμουνα μόνη με τους γέροντες.

Την άλλη μέρα ξαναήρθε και μου έλεγε πάλι τα ίδια και μου είπε ότι δεν θα με αφήσουν. Ό,τι χρειαστώ θα με βοηθήσουνε. Και ότι θα έρχονται να με βλέπουνε.

#### -Προφανώς το έφερε σαν θάρος μέσα του.

-Η πεθερά μου το κατάλαβε ότι κάτι κουβεντιάσα με τον πατέρα, με είδανε που ήμουνα κάπως στενοχωρημένη... «Σε στενοχώρησε ο πατέρας σου, τι σου είπε;» με ρώτησε. «Τίποτα» της απάντησα... Ε! Μετά απολύθηκε ο Τάκης άλλαξε

## ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΕΣ

### Συνέχεια από τη σελ. 9

η ζωή μου. Μοιραζόμαστε τις δουλειές, ήταν αλλιώς. Αλλά εκεί άρχισαν άλλα προβλήματα. Κάναμε το πρώτο παιδάκι, αγόρι και το βγάλαμε Ματθαίο, στον πεθερό μου. Μια φορά έβαλα να πλύνω εκεί κοντά στο πηγάδι. Ήμουν κι αδύνατη και ζαλιζόμουν από μέρες, θήλαζα κιάλας και πήγα να πιάσω νερό με το τσουκάλι για να πλύνουμε το παιδί, ήταν ενού χρονού ο μαύρος Ματθαίος. Ήταν χαμηλό το φιλιτρό και φτανότανε το νερό κι όπως έσκυβα, μπλουμ έπεσα μέσα και πήγα στον πάτο μαζί με το τσουκάλι.

#### -Και πως θγήκες;

-Δεν ξέρω, το μόνο που θυμάμαι έβαλα το χέρι στη μύτη για να μην πάρω νερό. Με ανέβασε μόνο του το νερό. Η πεθερά μου κράταγε και το παιδί και με είδε. Με έπιασε από το φουστάνι και έβαλε τις φωνές κι ήρθε ο γέρο-Κώστας, με βγάλανε και με πήγανε στο σπίτι αλλά δεν θυμάμαι τίποτα. Φέρανε γιατρό και μου έκοψε το γάλα που θήλαζα.

#### -Τυχρή ήσουνα!

-Ναι. Μετά γεννήθηκε κι ο Σωτήρης και για τρία τέσσερα χρόνια ήρθε η χαρά στο σπίτι μας. Όταν ο Σωτήρης έγινε ενός έτους, το πρώτο μας παιδάκι αρρώστησε και πέθανε. Μείναμε με ένα παιδί. Μετά έκανα ένα κοριτσάκι που το βγάλαμε στο όνομα της πεθεράς μου, αλλά πέθανε κι αυτό και μείναμε πάλι με ένα παιδί. Και τα δύο παιδιά πέθαναν σχεδόν τεσσάρων χρονών... Βαρύς ο πόνος! Μάθαμε το δρόμο για το νεκροταφείο «Βαδίζει μες την ερημία μια μάνα πικραμένη και στου παιδιού της έφτασε το μνήμα κουρασμένη...» Στηριχτήκαμε στο Σωτήρη πια.

#### -Τελικά όμως έκανες και άλλο κορίτσι ... και μάλιστα καλό... τη Χρυσάνθη!

-Ναι, μετά από αρκετά χρόνια, ο Σωτήρης ήταν τότε έντεκα χρονών...

#### -Στην Αθήνα πώς αποφασίσατε και ήρθατε; Πότε έγινε αυτό;

-Ο Σωτήρης τότε ήτανε δώδεκα χρονών και πήγε στο γυμνάσιο στη Ζαχάρω. Εμείς στενοχωριόμαστε που ήταν κι αυτός μόνος του στη Ζαχάρω, τι θα τρώει πώς θα μαγειρεύει; Του στέλναμε και του είχαμε κανονίσει μαγαζί να πηγαίνει να ψωνίζει ότι θέλει, αλλά παιδί ήτανε. Αλλά και αυτός άρχισε κι έβλεπε γύρω του τον κόσμο και προβληματιζότανε. Τι θα γίνει. Η Χρύσα ήτανε δυόμιση χρονών. Πώς θα πάει στο σχολείο; Στο Παλιοχώρι είχε κλείσει το Δημοτικό. Αυτός ήτανε μεγάλος, θα έφευγε. Και μας είπε πως είναι καλύτερα να πάμε σε μια πόλη, να είμαστε όλοι μαζί. Ο λόγος ήτανε του Σωτήρη. Κι αρχίσαμε και μεις και το σκεφτόμαστε. Ειδοποιήσαμε τον κουνιάδο μου και ήρθε κάτω και τα κουβεντιάσαμε. Ο κουνιάδος μου, ο Πολυνείκης, ήταν ένας πολύ καλός και αγαπητός από όλους άνθρωπος. Μας βοήθησε, όχι χρηματικώς, αλλά η ηθική του συμπαράσταση προς εμάς ήταν μεγάλη. Τον είχα κι εγώ σαν αληθινό αδερφό μου. Μας στήριξε όσο ζούσε και στο χωριό, αλλά αργότερα και στην Αθήνα. Ήταν παρών σε όλα! Εκείνος μας είπε να το σκεφτούμε καλά. Μας είπε ότι η ζωή στην Αθήνα δεν είναι εύκολη. Και μάλιστα μου είπε ότι εσύ θα είσαι ο τιμονιέρης. Θέλει συντηρητική ζωή, όχι λούσα, κομμωτήρια, διασκεδάσεις και τέτοια πράγματα. Πρέπει να δουλέψετε κι οι δύο. Γιατί εμείς είχαμε νοικοκυριό, είχαμε τα ζώα, την περιουσία μας. Έπρεπε να τα πουλήσουμε κι αν δεν μας άρεσε τι θα κάναμε μετά; Αλλά εμείς το είχαμε αποφασίσει.

#### -Και έτσι λοιπόν φύγατε.

-Ο κουνιάδος μου βρήκε δουλειά στον Τάκη.

#### -Πού του θρήκε δουλειά;

-Στο εργοστάσιο της Softex. Ήτανε Ιούνιος του 1978, θέλαμε να θηρίσουμε και του ετοίμασα τη βαλίτσα. Φεύγοντας μου είπε: «Ότι και να γίνει και λούστρος να γίνω, εδώ δεν ξαναγυρίζω». Κι εγώ έμεινα πίσω μέχρι τον Αύγουστο.

#### -Τα ζώα τι τα κάνατε;

-Εγώ άρχισα να ψάχνω χασάπηδες και εμπόρους. Τα μαρτίνια τα πούλησα όλα. Τα χοιρινά και τα μοσχάρια τα σφάξαμε, όπως και τις κότες και τα κουνέλια. Έδωσα και στο Ζέρβα. Αλλά εκεί που λύγισα ήτανε με τα άλογα. Ήρθε από την Πλατιάνα ένας και το πούλησα. Του έβαλα το σάμαρι, το ετοίμασα και το τράβηξε ο άνθρωπος να φύγει. Κι εκείνο δεν επήγαινε! Έκατσα κάτω στη σκάλα κι έκλαιγα. Εκεί κλονίστηκα και σκέφτηκα: «Εγώ, ο τιμονιέρης, τι έκανα;» Το πρώι, ούτε κότες, ούτε γίδες, τίποτα... Σκέφτηκα «Αν τα πράγματα δεν πηγαίνουν καλά στην Αθήνα, θα μπορούσαμε να ξαναγυρίσουμε στο χωριό, τώρα που τα πουλήσαμε όλα και δεν είχαμε τίποτα πια;»

#### -Συγκλονιστικές αλλαγές αυτές στη ζωή σας!



Με τα αδέρφια της Παναγιώτα, Γιώργο, Παναγιώτα (καθιστοί) - Ιωάννα, Δήμητρα, Σοφία

-Είχα το Σωτήρη στήριγμα. Βοήθησε πολύ, μαζέψαμε τα γεννήματα... Ήτανε λίγες μέρες μετά το Δεκαπενταύγουστο και είχαμε κανονίσει το φορτηγό και φορτώναμε τα πράγματα για να φύγουμε για την Αθήνα. Τότε τηλεφώνησε ο Περικλής ο Τριγιάζης ότι θα' ρθει σε τρεις ημέρες να πάρει τη βρώμη και το κριθάρι. Τώρα; Το φορτηγό ήταν έτοιμο! Μπήκαμε εγώ η Χρύσα και η πεθερά μου και αφήσαμε τον Σωτήρη πίσω. Τι έχει τραβήξει κι αυτό! Πούλησε μόνος του ότι έμεινε, έκλεισε το σπίτι και ήρθε μετά από λίγες μέρες.

#### -Που μείνατε στην Αθήνα;

-Στο Βύρωνα νοικιάσαμε. Μια βδομάδα έκασα μέχρι να ταχτοποιήσω το σπίτι και μετά πήγα και εγώ για δουλειά στη softex. Και μάλιστα θυμάμαι, πριν φύγω -δεν θέλαμε να αδειάσουμε το σπίτι στο χωριό-πήγα στο εμπορικό του Σόκα στη Ζαχάρω και πήρα ένα τηγάνι, ένα μπρίκι και μια κατσαρόλα. Και μου λέει αυτός, «τι τα θέλεις αφού φεύγεις»; Ε, λέω να μην έχω; Καλά, ολόκληρη Αθήνα, νομίζεις ότι δεν θα βρεις μια κατσαρόλα;(γέλια). Έτσι συνεχίσαμε τη ζωή μας από κει και πέρα. Στο σπίτι η γιαγιά με τα παιδιά και εμείς στη δουλειά.

#### -Βρίσκω συγκλονιστικό το γεγονός ότι ξεσπιτώθηκε και η γιαγιά!

-Δεν γινόταν αλλιώς. Ο Σωτήρης πήγε στη σχολή, ήτανε μεγάλος. Η Χρύσα όμως ήταν τριάντη χρονών. Κάποιος έπρεπε να μένει μαζί της. Έτσι την πρόσεχε η γιαγιά. Μα δεν ήτανε μόνο αυτό. Ήτανε πολύ καλή, μακάρι να την είχαμε τώρα.

#### -Κος Τάκης): Ότι έχουμε δημιουργήσει το οφείλουμε στη μάνα μου. Μαγειρεύει, ψώνιζε, κράταγε το παιδί. Και εκτός από αυτά έπαιρνε τη σύνταξη της και μας πλήρωνε το νοίκι.

#### -Σας βοήθησε πολύ, καθώς φαίνεται.

-Με περίμενε να φάμε μαζί την ώρα που ερχόμουν από το εργοστάσιο. Μας μαγειρεύει μέχρι την τελευταία βδομάδα. Άγιος άνθρωπος.

#### -Η δουλειά στο εργοστάσιο πώς ήταν;

-Δεν έκανα βαριά δουλειά. Το πρόβλημα όμως ήτανε ότι ήτανε μακριά και η Χρύσα θα πήγαινε σχολείο και έπρεπε κάποιος να την πηγαίνει και να την παίρνει. Είχα την αδερφή μου την Ιωάννα στο ΙΚΑ και μου έγραφε άδειες, αλλά δεν γινότανε συνέχεια. Άλλαξα πολλές δουλειές. Πήγα και σε τράπεζα και σε βιοτεχνία για να παίρνω να ράβω στο σπίτι. Τελικά βρέθηκε από ένα θείο μου δουλειά σε ένα σουπερ- μάρκετ, κοντά στο σπίτι. Και ήτανε πιο καλά, με διευκόλυνε και το αφεντικό, βοηθίμαστε και με άλλες κοπέλες από τη δουλειά που είχανε κι αυτές παιδιά. Από κει μετά φτιάξαμε το σπίτι και το 1986 ήρθαμε εδώ. Αλλά εγώ έκανα κι άλλες δουλειές. Έκανα και τον πλαστί σε τάπερ και άλλα πράγματα σε μια γερμανική εταιρεία. Έφτιαχνα και μπουμπουνιέρης και μάλιστα έβαζα και το Σωτηρόπουλο να φτιάχνει.

#### -Ήσουν δραστήρια και ικανή γυναίκα!

-Με έκανε η ανάγκη. Στην Αθήνα που ήρθαμε βάλαμε κάποιο πρόγραμμα. Δεν κοιτάξαμε ούτε τα γλέντια, ούτε τα λούσα.

#### -Κάνατε και εκ των πραγμάτων μια συντηρητική ζωή.

-Είχαμε και τις ελιές στο χωριό. Όλες παίρνανε άδεια από τη δουλειά το καλοκαίρι και εγώ την έπαιρνα το Νοέμβρη για να πάω για ελιές. Το εισόδημα αυτό όμως μας βοήθησε τόσο για να χτίσουμε το σπίτι μας, στην Πετρούπολη, όσο και για να σπουδάσουμε τη Χρύσα...

#### -Νομίζω ότι ασχολήθηκες και με τη μοδιστρική;

-Αχ! ναι. Συγχωρώ τη θεία-Γιωργιά. Με έβλεπε σαν παιδί της Με φώναζε τα μεσημέρια και μου δειχνε πώς να γαζώνω, πώς να ρελιάζω, πώς να κάνω τα μανίκια.

#### -Δεν σε έστειλε ο πατέρας σου, αλλά τελικά βρέθηκε ο άνθρωπος και έμαθες.

-Όλα, κουμπότρυπες, τα πάντα και στο κέντημα, πολλά πράγματα με έμαθε. Την μηχανή μου την πήρε ο Σωτηρόπουλος. Και μάλιστα ήτανε μιας θειάς μου και την αγοράσαμε. Φτιάχνω τις κουρτίνες μου, ό,τι μπορώ... Και να, τώρα φτιάχνω αυτά τα καλύμματα για τις καρέκλες της τραπεζαρίας. Δεν τα έχω τελειώσει, θα βάλω και δύο κορδελίτσες να κάνει ένα φιόγκο στο πίσω μέρος.

#### -Α!!! Πολύ όμορφο. Μπράβο! Καθώς φαίνεται πίνουν τα χέρια σου.

-Το έχω και διπλής όψης να το βάζουν όπως θέλουν... Είχαμε μάθει να δουλεύουμε τότε. Κάποτε η Βαγγελιώ, η θεία σου, κένταγε ένα πολύ ωραίο τραπεζομάντιλο με κάτι παγώνια. Το ζήλευα αυτό το σχέδιο. Βοηθάγαμε και μεις να τελειώσει.

#### -Αυτό το τραπεζομάντιλο το έχω εγώ, ήταν της μάνας μου και το φυλάω σαν «κόρη οφθαλμού» και πραγματικά είναι ένα αριστούργημα! Και με συγκινείς με αυτό που ακούω, ότι δηλ. δούλεψαν κι άλλες κοπέλες πάνω σ' αυτό.

-Μου θύμισες τώρα και κάτι άλλο που θέλω να πω για τη γιαγιά σου, τη γρια-Στάθαινα. Στις γιορτές πηγαίναμε στα σπίτια που γιορτάζανε για να πάρουμε το γλυκό. Εκείνα τα χρόνια υπήρχε φτώχεια και φτιάχνανε μπακλαβά ή κουραμπιέδες αλλά στα μικρά παιδιά δεν δίνανε από αυτά. Φτιάχνανε χαλβά με πετιμέζι και τα κερνάγαμε. Και θυμάμαι ότι ήτανε η μόνη γυναίκα που μας έδινε κουραμπιέδες και μεγάλους, του Αι Γιωργιού που έφτιαχνε για το γιό της, το Γιώργο.

#### -Χαίρομαι πάρα πολύ που το ακούω αυτό για τη γιαγιά μου!... Τώρα πηγαίνετε στο χωριό συχνά, νομίζω, και μένετε στις Τρύπες.

-Στο χωριό τώρα που πάω, από τη φωτιά ειδικά και μετά στενοχωριέμαι. Περισσότερο γιατί οι άνθρωποι έχουν χάσει αυτό το δέσιμο που είχανε παλιά. Βλέπω μια κακία και αναρωτιέμαι γιατί; Δεν είναι το κουτσομπολιό. Το κουτσομπολιό εί-

Συνέχεια στη σελ. 11



## ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΕΣ

Συνέχεια από τη σελ. 10

ναι και κάτι σαν αστέριο, αν θέλεις. Υπάρχει μια αποξένωση. Και ενώ τώρα έχουμε και χρήματα και είναι πιο εύκολα τα πράγματα έχουν αποξενωθεί οι άνθρωποι. Τα καλά πράγματα έχουν φύγει. Επάθαμε κι ότι πάθαμε από τη φωτιά τα ξέρετε...

**-Έχασες τον αδερφό σου και τη νύφη σου. Το σπίτι στο Παλιοχώρι κήκε;**

-Κήκε κι αυτό. Αλλά θα το φτιάξει η Χρυσάνθη, θα δούμε.

**-Στις Τρύπες πώς προέκυψε το σπίτι;**

-Το 1965 έγινε ο σεισμός και μείναμε έξι μήνες σε σκηνή, στο Παλιοχώρι. Πουλήσαμε ότι είχαμε και δεν είχαμε, το γκρεμίσαμε από τα πατώματα και πάνω και το ξαναφτιάξαμε και μείναμε εκεί. Το 1974 αποφάσισε το κράτος να κάνει σύμπυξη στα σεισμόπληκτα χωριά. Παλιοχώρι, Άλβενια, Τρύπες, Λογγό, Κοτρώνι και Σκλήβα. Απαλλοτρίωσε την περιοχή και έγινε η κατονομή με κλήρο και μας έτυχε και μας αυτό το κομμάτι. Δεν πήγανε όμως όλοι. Οι Αλβενάιοι πήγανε στη Ζαχάρω τελικά, οι Σκληβαίοι δεν δεχτήκανε και μείνανε και κάποια αδιάθετα που υπάρχουν ακόμη. Μας έδωσαν δάνειο από την Πρόνοια το 1975, δια μέσου της Κτηματικής Τράπεζας και το φτιάξαμε.

**-Πώς αυτός ο οικισμός που δημιουργήθηκε έχει τέτοια ομοιομορφία;**

-Υπήρξε σχέδιο πόλεως για τον οικισμό και για τα σπίτια και αυτό ακολουθήθηκε υποχρεωτικά, απλώς ανάλογα με τα άτομα που είχε ο κάθε ένας, του έδιναν τα μέτρα.

**-Τώρα θρίσκεσαι σε σύνταξη;**

-Από το 2004. Όταν ήρθαμε σ' αυτό το σπίτι σταμάτησα τη δουλειά. Είχα αρρωστήσει και με σταμάτησαν οι γιατροί. Είχα συμπληρώσει είκοσι χρόνια στον ΟΓΑ. Γράφτηκα και πλήρωσα και έβγαλα από και σύνταξη συν κάτι που έβγαλα κι από το ΙΚΑ. Μετά παντρεύτηκε ο Σωτήρης και βοήθαγα με τα εγγόνια..

**-Έχετε δύο εγγόνια από το Σωτήρη!**

-Δεν κάνω χωρίς τα εγγόνια. Η εγγονή μας η Δήμητρα πέρασε φέτος και στο πανεπιστήμιο.

**-Ο μικρός πάει σχολείο;**

-Τρίτη Γυμνασίου πάει. Τι μικρός, αυτός είναι μέχρι εκεί πάνω!

**-(Κος Τάκης):** Και νάμαστε τώρα εδώ, γεροντάκια!

**-Δεν θα το λέγαμε αυτό. Εξάλλου το όριο ηλικίας έχει ανέθει. Νεότεροι είστε και μια χαρά!**

-Στα εβδομήντα κουφαίνεται ο άνθρωπος και αποτυφλώνεται και στα ογδόντα οι δικοί του βαριούνται τη ζωή του και στα ενενήντα τίποτα δεν ωφελάει, τζάμπα το ψωμί χαλάει. Δοξάζω το Θεό! Γιατί δουλέψαμε και είμαστε καλά. Παίρνουμε κουράγιο από τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας και ζούμε ευτυχισμένοι κοντά τους.

**-Μια χαρά σας βλέπω και με δισέγγονα!. Υγεία να υπάρχει.**

-Σας ευχαριστώ πολύ που ήρθατε. Εύχομαι σε όλον τον κόσμο να είναι υγιής και χαρούμενος, όσο κι εμείς. Πολλές ευχές σε όλους του πατριώτες, καλές γιορτές και ευτυχισμένος ο καινούριος χρόνος...

-Εμείς ευχαριστούμε.

Επιμέλεια:

Χ. Γρηγοροπούλου, Δ. Κοκκαλιάρη

## ΛΑΒΑΜΕ

### ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΩΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ' 50

Την εποχή της δεκαετίας του '50, η πλειονότητα των νέων έμενε στα χωριά, τα οποία ήταν γεμάτα με κόσμο και έσφουζαν από ζωή. Η ζωή δεν ήταν εύκολη. Οι άνθρωποι έδιναν καθημερινά το σκληρό αγώνα της επιβίωσης.

Με βασικά εργαλεία τον κασμά και το αλέτρι δουλεύανε τη γη τους με τα ροζιασμένα χέρια, με υπομονή και την ποτίζανε με τον ιδρώτα τους, για να πάρουν τους πολύτιμους καρπούς της.

Οι άνθρωποι ζούσαν απλά, με λίγες ανάγκες και ελάχιστες επιθυμίες. Χωρίς ψηλούς στόχους και φιλόδοξες επιδιώξεις.

Η ζωή κυλούσε με φυσιολογικούς ρυθμούς, χωρίς τη μοναξιά, το σημερινό άγχος, την ταχύτητα, την ανασφάλεια και την αλλοτρίωση.

Οι άνθρωποι είχαν πολύ καλή υγεία, γιατί η διατροφή τους ήταν λιτή και ισορροπημένη, δεν έκαναν καταχρήσεις, είχαν υγιεινές συνήθειες και ζούσαν μέσα σε ένα περιβάλλον καθαρό και αμόλυντο.

Η διαρκής χειρονακτική εργασία, ήταν αναμφισβήτητη επίπονη, όμως ήταν και μια συστηματική άσκηση που λειτουργούσε ευεργετικά για τη σωματική και ψυχική υγεία.

Επαιρναν ανάσα, από τον καθημερινό μόχθο, τις γιορτινές μέρες και στις διάφορες κοινωνικές εκδηλώσεις και τηρούσαν με ευλάβεια τα ήθη, τα έθιμα και τις παραδοσιακές συνήθειες!

Τη δεκαετία του '60 ξεκίνησε η σταδιακή μετακίνηση του πληθυσμού στα αστικά κέντρα και κυρίως στην Αθήνα, διότι με την οικονομική ανάπτυξη, που άρχισε να σημειώνεται, αυξήθηκαν οι δυνατότητες για επαγγελματική αποκατάσταση σε ποικίλες θέσεις εργασίας.

Την ίδια εποχή παρατηρήθηκε έντονη μετανάστευση με προορισμό τη Γερμανία, η οποία απορρόφησε μεγάλο αριθμό εργατικών χεριών, λόγω της μεγάλης βιομηχανικής ανάπτυξης.

Συνέπεια αυτής της μαζικής φυγής, ήταν να εγκαταλειφτεί η ύπαιθρος και τα χωριά να απογυμνωθούν και να οδηγηθούν στην ερήμωση και τον μαρασμό.

Η απομάκρυνση μας από τη γενέτειρα, από αναπόφευκτη ανάγκη, μας αποξένωσε από τις παραδόσεις μας, αφού η πόλη δεν αποτελεί πρόσφορο έδαφος για τη διατήρησή τους.

Στα αστικά κέντρα λείπει η γειτονιά, το καφενείο και η εκκλησία ακόμη, που είναι αρωγοί των γόνιμων διαπροσωπικών σχέσεων. Τα ψυχρά κτίσματα των πολυκατοικιών, αποτελούν ένα απρόσωπο σύνολο, όπου οι ανθρώπινες σχέσεις είναι απρόσωπες και τυπικές. Επικρατεί ο ατομικισμός, η εσωστρέφεια και η αδιαφορία για τον συνάνθρωπο.

Όσοι γεννηθήκαμε και μεγαλώσαμε στο χωριό, νιώθουμε συναισθηματικό κενό, γιατί εξαιτίας της απομάκρυνσής μας, αισθανόμαστε ότι ξεκοπήκαμε από τις ρίζες μας, και από τις εστίες των προγόνων μας.

Υπάρχουν άραγε περιθώρια να αναστραφεί η σημερινή κατάσταση;

Μετά τη συνταξιοδότησή μου και την απαλλαγή μου από τις επαγγελματικές ευθύνες και υποχρεώσεις, σκέφτηκα να καταγράψω τις αναμνήσεις και τα βιώματά, που είναι τυπωμένα στη μνήμη μου, από την παιδική ζωή στο χωριό.

Σκοπός αυτής της καταγραφής, είναι η γενιά μου να θυμηθεί τα παιδικά χρόνια και οι νεότεροι να πάρουν μια εικόνα για τα ήθη, τα έθιμα, τις συνήθειες, τις ασχολίες, τη γλωσσική παράδοση και γενικά δια τον τρόπο ζωής της εποχής της δεκαετίας του '50.

#### Ο Γάμος

Στη δεκαετία του '50, ο γάμος στο χωριό μου, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή, γινόταν με συγκέσιο, με τη μεσολάβηση του προξενητή, ο οποίος έφερνε σε επαφή τα δύο ενδιαφερόμενα μέρη.

Αυτός κανόνιζε τη συνάντηση, που γινότανε συνήθως στο σπίτι της υποψήφιας νύφης.

Στη συνάντηση πήγαινε ο προξενητής, ο υποψήφιος γαμπρός, ο πατέρας του και καμιά φορά, κάποιο άλλο κοντινό πρόσωπο.

Το βασικό προτέρημα της περιζήτητης νύφης ήταν να είναι ντραντάνα (εύσωμη και γερή), για να αντέχει στα βαριά οικογενειακά βάρη. Η κλιάγκω (λεπτή) δεν είχε πέραση.

Γύρω από τα προξενιά λέγονται πολλά ευτράπελα

και κωμικοτραγικά, όπως τα παρακάτω:

Προξευενότανε μια τσοούπα, που ήτανε λοβούλα στο μυαλό. Για να μη φανούνε τα κουσούρια της, την ορμηνέψανε, στο προξενιό να μη μιλάει καθόλου, γιατί δεν θα την πάρει ο γαμπρός. Το βράδυ του προξενιού, όλοι μιλούσανε, μόνο η Βγένω κοίταζε χωρίς να βγάνει άχνα. Η μουγκαμάρα της υποψήφιας νύφης κίνησε την υποψία του πατέρα του γαμπρού και τη ρώτησε, γιατί δεν μιλάει. Τότε η Βγένω απλοήθηκε «Σου φαίνομαι για μουρλή ρε μπάρμπα; Δε μιλάω γιατί θέλω να παντρευτώ».

Σε άλλη περίπτωση, ο υποψήφιος γαμπρός ήταν μισοκούντελος και τον ορμηνέψανε να λέει στρογγυλές κουβέντες. Στο προξενιό όταν συζητούσαν, ο Διαμαντής στάλιζε(έμενε απαθής)και κάπου-κάπου πεταγόταν κι έλεγε: μυτζήθρα, μπίμπα, τροκάνι, μποτσίκι, βεδούρα... Τον ρώτησε ο θείος της υποψήφιας νύφης. Τι λες ρε Διαμαντή; Στρογγυλές κουβέντες, αποκρίθηκε ο Διαμαντής.

Και τα δύο προξενιά ναυαγήσανε.

Αν έκλεινε η συμφωνία του γάμου και συμφωνούσαν στο ζήτημα της προίκας, σύντομα γινότανε ο αρρεβώνας.

Για το γάμο, που ήταν το κορυφαίο γεγονός των ανθρώπων, από κάθε πλευρά, και οι δύο οικογένειες έκαναν πολλές προετοιμασίες.

Ο γαμπρός έψαχνε και έκλεινε συμφωνία με μια ζυγιά όργανα. Τα βασικά όργανα της ζυγιάς ήτανε το κλαρίνο, το βιολί, και το λαούτο ή η κιθάρα.

Αρκετές μέρες πριν την ημερομηνία του γάμου, κάθε φαμελιά έστελνε τα καλεστήρια. Το καλεστήρι ήταν ένα λουλούδι(κλωνί βασιλικού ή μαντζουράνας ή ότι άλλο υπήρχε την εποχή του γάμου)και το μοίραζε ένα κορίτσι.

Μία βδομάδα νωρίτερα, καμιά δεκαριά γυναίκες, κουβαλούσανε τα ξύλα του γάμου. Παίρνανε τα κασάρια, πηγαίνανε στο λόγγο, κόβαμε ξύλα και αφάνες, τα παίρνανε ζαλιά και τραγουδώντας τα φέρνανε στο σπίτι του γαμπρού η της νύφης ανάλογα.

Τη βδομάδα του γάμου όλη η φαμελιά ήταν στο πόδι. Φτιάχνανε τα γλυκά (κουραμπιέδες ή μπακλαή), κανονίζανε τα ζώα που θα σφάξουν για το τραπέζι, σαρώνανε με ιδιαίτερη επιμέλεια όλους τους χώρους του σπιτιού, ασπρίζανε με χορίδι, ζυμώνανε κλπ.

Η νύφη ετοίμαζε τα προικιά της και μαζί με το γαμπρό παραγγέλνανε το νυφικό και το κουστούμι. Την Παρασκευή παίρνανε τα προικιά. Καμιά δεκαπενταριά νοματαίοι από τη συγγένεια του γαμπρού, παίρνανε τα ζά τους και πήγαιναν στο σπίτι της νύφης. Όλο το κλίμα ήταν ευχάριστο. Οι συμπεθέροι ρίνανε ρύζι στα προικιά, έκαναν καλά σχόλια και έδιναν θερμές ευχές.

Η νύφη πρόσφερε γλυκά, έστρωνε τραπέζι και τρώγανε όλοι μαζί. Μετά φορτώνανε τα προικιά που ήταν:

- Δύο μπαούλα γεμάτα με τα είδη ρουχισμού

Κουβέρτες,αντρομιδες,μπαντανιές,πάπλωμα,σεντόνια,προσκέφαλα,σάισμα,ματαράτσι,κουρελούθδες και άλλα στρωσίδια.

• Χαλκώματα:χαρανί,τσουκάλι,τέτζερης,τεψιά,τέσα,τηγάνι,σιδερωστιά,μασιά κ.α.

• Ένας καθρέφτης «ΚΑΛΗΜΕΡΑ».

Εκτός από τα προικιά, η προίκα μπορεί να περιλαμβάνει χρήματα, ακίνητα η ζώα.

Εδώ αξίζει να αναφερθεί η παρακάτω περίπτωση:

Στη συμφωνία της προίκας περιλαμβανόταν και μία γελάδα. Κατά τη διάρκεια του αρρεβώνα η γελάδα γέννησε. Τότε δημιουργήθηκε σοβαρό ζήτημα. Σε ποιόν ανήκε το μπουζιάκι; Κιντώνεψε ο γάμος. Ο γαμπρός χόλιασε. Τελικά το μοσχαρακι δόθηκε στο γαμπρό κι έτσι έγινε ο γάμος.

Το Σάββατο το βράδυ γινότανε το γλέντι στο σπίτι της νύφης και την Κυριακή στο σπίτι του γαμπρού. Τα όργανα παιζανε και στα δύο τραπέζια.

Η κάθε καλεσμένη οικογένεια, πήγαινε το κανίσκι, που ήταν ένα τειψόψωμο, μια χιλιάρα κρασί και κρέας (μισό σφαχτό η περισσότερο, ανάλογα με τα άτομα που πήγαιναν στο τραπέζι).

Ο γαμπρός έστελνε στο γαμήλιο γλέντι της νύφης έναν αντιπρόσωπο με δώρα, που τον έλεγαν φωρτοματιάρη, από το φόρτωμα(δώρα) που πήγαινε στη νύφη. Το φόρτωμα ήταν: ένα καλό σφαχτό, μια ντραμουζάνα

Συνέχεια στη σελ. 12

## ΛΑΒΑΜΕ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΩΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΖΩΗ  
ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ΄ 50

Συνέχεια από τη σελ. 11

κρασί κι ένα τειψόψωμο.

Ο φορτωματιάρης είχε κεντρικό ρόλο στο γλέντι της νύφης. Ήταν ο επικεφαλής του γλεντιού και κανόνιζε το πρόγραμμα της διασκέδασης. Γι αυτό επιλεγόταν άτομο που τραγουδούσε, που άντεχε το κρασί και γενικά να είχε τον αέρα του γλεντζέ.

Τώρα θα αναφερθώ στο γάμο ενός ξαδέρφου μου που πήρε γυναίκα από ένα ορεινό χωριό της επαρχίας μας.

Κυριακή πρωί: Οι καλεσμένοι του γαμπρού συγκεντρωθήκαμε στο σπίτι του. Ο κάθε ένας είχε το ζό του με την αστραφτερή κουβέρτα. Οι μεγάλοι φορούσαν τα καπέλα τους. Άλλοι είχανε ρεμπούφλες και άλλοι σκούφιες.

Κρεμάσαμε όλοι στις καπιστριάνες των ζώων από ένα άσπρο μαντήλι και σιάξαμε τις κουβέρτες. Αν θυμάμαι καλά, το συμπεθεριό το αποτελούσαμε (110)νοματταίοι. Περιμέναμε να τελειώσει το ξούρισμα του γαμπρού από τον καλύτερο του φίλο.

Ο γαμπρός βγαίνει. Όλοι οι καλεσμένοι με μια φωνή «να μας ζήσεις γαμπρέ. Η ώρα η καλή Καλά στεφανώματα». Ο γαμπρός γελάει μέσα-μέσα.

Ακούστηκε μια δυνατή σιουρηξιά. Ήτανε το σύνθημα της αναχώρησης.

Ξεκινήσαμε. Μπροστά πήγαινε καμαρωτό και περήφανο το καλύτερο άσπρο άλογο, με την κατάλευκη κουβέρτα, που θα φέρει τη νύφη. Ακολουθούσε το άλογο του γαμπρού. Ο ντορής. Πίσω πήγαινε του κουμπάρου και της κουμπάρας και μετά ακολουθούσαν όλα τα άλλα, το ένα πίσω από τα΄ άλλο.

Το ξεκίνημα έγινε με τραγούδι. «ας πάν' να ιδούν τα μάτια μου πως τα περνάει η αγάπη μου...». Τραντάζεται ο τόπος. Ακολουθεί το «κίνησαν τα τσιαμόπουλα...». Τα τραγούδια συνεχίστηκαν ασταμάτητα μέχρι το χωριό της νύφης. Ηχοβολούσαν οι ρεματιές και ο αντίλαλος απλωνότανε στα γύρω βουνά και στα λαγκάδια.

Μετά από δύο ώρες, φτάσαμε σ' ένα κεφαλόβουσο με πολλά πανύψηλα πλατάνια. Κάναμε στάση. Ο γαμπρός είχε κάνει κουμάντο. Φάγαμε πρόχειρα, ήπιαμε δροσερό νερό και συνεχίσαμε το ταξίδι μας.

Όταν ξαγναντήσαμε στο χωριό της νύφης, τρεις νέοι δίνουνε βιτσιά στ' αλόγα τους και τρέχουμε να πάρουμε τα συχαίκια. Τα σπιρούνια αναγκάζουμε τα ζώα να γίνουνε καπνός και πίσω τους ο μπουχός σηκώνεται σύννεφο.

Όλο το συμπεθεριό τραγουδάει και οι φωνές μας ξεσηκώνουν το χωριό. Φτάνοντας στα πρώτα σπίτια πιάνουμε το τραγούδι «ας παν αν ιδούν τα μάτια μου πως τα περνάει η αγάπη μου...». Ντόρος μεγάλος.

Φτάσαμε στο σπίτι της νύφης, καιγότανε το πελεκούδι. Ο Γιώργης καμάρωνε με τον ψαρί του, για το μαξιλάρι που πήρε από τη νύφη για τα συχαίκια.

Ξεπεζέψαμε και συσταρίσαμε τα ζώα. Χαιρετήσαμε τους συγγενείς της νύφης και συνάντησα τον πατέρα μου που ήτανε ο φορτωματιάρης του γάμου.

Μετά από λίγο βγήκε η νύφη στα κατάλευκα. Όλο το συμπεθεριό φωνάζει «να ζήσετε-καλά στέφανα». Ακολουθούνε παλαμάκια. Μια αντρική φωνή ακούγεται «να μας ζήσεις περιστέρα». Η νύφη κοκκινίζει. Ο γαμπρός δίπλα της είναι σοβαρός.

Μια γλυκόλαλη γυναικεία φωνή ακούγεται «σήμερα γάμος γίνεται...» Το λέμε όλοι μαζί. Σειέται ο τόπος.

Ξεκινήσαμε για την εκκλησία με τα πόδια. Τα όργανα παίζουνε ταξίμια κι ένας μικρός, κρατώντας τα στέφανα, πηγαίνει μπροστά χορεύοντας. Μου θύμισε τον εαυτό μου. Έτσι κι εγώ, όταν ήμουνα στην ηλικία του, χοροπήδαγα με τα στέφανα.

Φτάσαμε στην εκκλησία. Πριν αρχίσει το μυστήριο, ο παπάς βγήκε στην Ωραία Πύλη και με αυστηρό ύφος έκανε σύσταση στο εκκλησίασμα να έχει κόσμα συμπεριφορά, γιατί αν γίνουνε παρατραγούδα, θα διακόψει το μυστήριο.

Παραξενεύτηκα, αλλά πολύ γρήγορα κατάλαβα ότι ο παπάς είχε τους λόγους του, που έκανε συστάσεις.

Άρχισε το μυστήριο και όλοι παρακολουθούσαμε με προσοχή και ευλάβεια, όπως το απαιτούσε η πε-

ρίσταση. Όταν άρχισε ο χορός του Ησαΐα. Σύμφωνα με το έθιμο, ρίχνανε στους νεόνυμφους ρύζι και κουφέτα. Μαζί με το ρύζι πέφτανε και κυπαρισσόμηλα και μάλιστα όλα πηγαίνανε στο κεφάλι του παπά. Εκείνος προσπαθούσε να γλυτώσει με το βιβλίο που κρατούσε και φώναζε «χριστιανοί σταματήστε». Τα κυπαρισσόμηλα πέφτανε βροχή. Ο παπάς φανερά εκνευρισμένος παράτησε το θυμιατό και χώθηκε στο Ιερό.

Παρά τις προσπάθειες του ψάλτη και του επιτρόπου, ο παπάς ήτανε ανυποχώρητος. Μόνο τα παρακάλια της νύφης, που ήτανε ανιψιά του, λυγίσανε τον παπά. Βγήκε στην Ωραία Πύλη και είπε: «Χριστιανοί, για να γίνει το μυστήριο, να φύγουνε οι αντίχριστοι». Βαριά τα λόγια του παπά.

Ακούγονται μουρμουρητά απορίας και προβληματισμού.

Δύο νεαροί αποχωρούν με σκουυμένα τα κεφάλια.

Έτσι ξανάρχισε και τελείωσε το μυστήριο και νοιώσαμε ανακούφιση.

Ευχρηθήκαμε στους νεόνυμφους «βιον ανθόσπαρτον» και βγήκαμε στο προαύλιο.

Τα όργανα πιάσανε δουλειά. Οι νεόνυμφοι, οι γονείς τους και οι κουμπάροι μπήκανε στο χορό.

Τα όργανα παίζουνε το τραγούδι «ωραία πούνε η νύφη μας...» Η νύφη σέρνει το χορό. Όλοι βαράνε παλαμάκια. Μερικοί ρίχνουνε λεφτά στα όργανα. Μετά μπαίνει πρώτος ο γαμπρός. «για ιδές λεβέντη πόχουμε και σέρνει το χορό μας» είναι το τραγούδι.

Ο γαμπρός χορεύει λεβέντικα. Πολλοί ρίχνουνε λεφτά στα όργανα. Άλλοι σφυρίζουνε. Ένας κολλάει ένα χαρτονόμισμα στο κούτελο του κλαριντζή.

Ήρθε η ώρα να αναχωρήσουμε. Η νύφη χαιρετάει τους δικούς της με λυγμούς. Δεν ξεκολλάει από την αγκαλιά της μάνας της. Ακούστηκε μια χοντρή αντρική φωνή «Αιντε βάζα μου και σε καρτερεί το καινούργιο σου κονάκι». Ήταν ο παππούλης της.

Το άσπρο άλογο περιμένει τη νύφη καμαρωτό. Ξεκινήσαμε. Όλο το συμπεθεριό καβάλα στα ζά του αρχίζει το τραγούδι «αφήνω γεια στις έμορφες και για στις μαυρομάτες...» Βουίζανε τα ρέματα και η κοντοραχούλες. Η νύφη μέχρι να σκαπετήσουμε αποχαιρετάει βουρκωμένη.

Στο χωριό φτάσαμε, όταν ο ήλιος ήθελε ένα βοϊδόσκοινο να βασιλέψει. Στο σπίτι του γαμπρού γλεντούσανε όσοι δεν είχαν ακολουθήσει το συμπεθεριό. Η μάνα του περίμενε τη νύφη στα σκαλούγκια της πόρτας του σπιτιού της, με το μέλι στα χέρια. Τη φίλησε σταυρωτά, την έσφιξε στην αγκαλιά της, τη γλύκανε με το μέλι, έδωσε την ευχή της και μαζί με την αγκαλιά άνοιξε διάπλατα την πόρτα και τη δέχτηκε στο σπιτικό της. Η νύφη της φίλησε το χέρι με σεβασμό.

Τα λεβέτια βράζανε και ο φούρνος έψηνε τα φαγητά. Ο μάγειρας με τη μακριά ποδιά του και τους βοηθούς του είναι σε δράση.

Τα όργανα έχουν πιάσει δουλειά και ο χορός καλά κρατεί. Το τραπέζι στρώθηκε στην ευρύχωρη αυλή του σπιτιού.

Με το σούρουπο άρχισαν να μαζεύονται οι καλεσμένοι για το βραδινό τραπέζι.

Όταν νύχτωσε όλοι είχαμε καθίσει στο τραπέζι. Σε περιόπτη θέση κάτσανε οι νεόνυμφοι με τον κουμπάρο, τη μάνα του γαμπρού και τ' αδέρφια του.

Δεν αργήσανε να σερβιριστούνε τα πεντενόστιμα φαγητά και οι κανάτες με το κόκκινο κρασί. Όλοι πέσαμε στο φαί με λαιμαργία, ενώ δεν έλειπαν τα αστεία και τα χωρατά.

Με την προτροπή του κουμπάρου, σηκωθήκαμε όλοι όρθιοι, πήραμε τα ποτήρια, εκφράσαμε στους νεόνυμφους τις εγκάρδιες ευχές μας, για ευτυχισμένη ζωή και καλούς απογόνους.

Οι οργανοπαίχτες κουντίζονε τα όργανα και το γλέντι αρχίζει.

Πρώτος ξεκινάει ο κουμπάρος με το τραγούδι του τραπεζιού «εμείς παιδιά που σμίξαμε, εμείς οι ντερτιλίδες...». Ακολουθούμε όλοι μαζί. Το κέφι ανάβει! Το κρασί ρέει μπόλικο! «Παιδιά με το ρέγουλο, να βγούμε πέρα» λέει κάποιος. Τη σειρά του τραγουδιού την παίρνει άλλος με το «του Κίτσου η μάνα κάθωταν στην άκρη στο ποτάμι...». Το λέμε όλοι! Μετά άλλος «τρία καλά είναι στο ντουλιά και στον από-

νου κόσμο...». Το γλέντι φουντώνει! Μερικοί που ρουφάνε το κρασί σα νερόφιδα ψευδίζουνε. Δείχνουν να έχουνε σκοτούρα. Οι συνετοί ορμηνεύουν «παιδιά σεμνά και ταπεινά».

Μια γυναίκα πιάνει το «κόβω μια κλάρα να ζεις κουμπάρα...». Η γυναίκα του κουμπάρου κερώνεται. Ανεβαίνει στην καρέκλα της και χορεύει! Ένα παρατεταμένο ουuuuu! ακούγεται. Μερικοί βαράνε παλαμάκια και φωνάζουνε «να μας ζήσεις κουμπάρα ντερμπεντέρισσα». Οι πιο πολλές γυναίκες στραβομουτσουνιάζουνε. Οι άντρες που τα είχανε τσούξει κοιτάζουνε με γουρλωμένα μάτια. Οι γριές κρύβουνε τα μούτρα τους με τα δυό τους χέρια. Η θεία Δημήτρω γυρνάει και λέει στην Τασιά «μωρ'τ' είναι τούτα; Τι ξετσιπωσιές είναι φτούνες;»

Την κουμπάρα που είναι από την πόλη, δεν την είδανε με καλό μάτι, από την αρχή, οι γυναίκες, γιατί φορούσε παντελόνι! Την εποχή εκείνη, για τις συνήθειες του χωριού, να φοράει παντελόνι η γυναίκα, ήταν μεγάλη πρόκληση.

Ο κουμπάρος παρακαλεί να γίνει λίγη ησυχία. Σηκώνεται όρθιος! Μπροστά του έχει δύο πιάτα, το ένα πάνω στο άλλο. Στο πάνω πιάτο υπήρχαν τέσσερα ποτήρια κρασί. Βγάζει από την τσέπη του ένα λεφτό και το βάζει στο κάτω πιάτο. Αυτό προορίζεται για τα όργανα. Πιάνει το πρώτο ποτήρι και λέει «εις υγείαν των νεόνυμφων, να ζήσουνε και καλούς απογόνους» και το πίνει. Το δεύτερο ποτήρι «εις υγείαν του κουμπάρου και της κουμπάρας», το τρίτο «εις υγείαν της μητέρας του γαμπρού» και το τέταρτο «εις υγείαν της καλής συντροφιάς». Ύστερα απευθυνόμενος σε ένα συνδαιτυμόνα λέει «για σου 'τάδε' με το καλό να σ'εύρω» που σήμαινε ότι του στέλνει τα κουπάρια(ποτήρια), για να επαναλάβει το ίδιο.

Ο συνδαιτυμόνας αφού είπε ένα τραγούδι, σηκωσε τα κουπάρια και τα προώθησε σε άλλον.

Το πρόβλημα ήταν αν κάποιος δεν μπορούσε να πιει και τα τέσσερα ποτήρια. Τότε έπεφτε μεγάλο δούλεμα. Τα κουπάρια τα σήκωναν και γυναίκες, αλλά γ'αυτές ήταν προαιρετικό να το πιούν η όχι το κρασί.

Τα μεσάνυχτα σερβιρίστηκε άλλο φαγητό. Ξαναφάγαμε με όρεξη.

Ο κουμπάρος σηκώνεται όρθιος, πιάνει το ποτήρι και λέει: «αυτό το ποτηράκι θα το πιούμε στην υγεία του ξενιτεμένου Αντώνη που λείπει απόψε από τη χαρά μας...! Πίνουμε όλοι, εκτός από μερικούς που αδυνατούνε. Η συγκίνηση είναι μεγάλη! Ο Αντώνης ήταν ο λάλας του γαμπρού που είχε ξενιτευτεί στην Αυστραλία.

Η μάνα του γαμπρού σηκώνεται όρθια και λέει: «Να μου ζήσει ο Αντώνης μου και ούλοι. Αποσπερού έχουμε χαρά μεγάλη. Συνεχίζουμε το γλέντι μας» Όλοι βαράμε παλαμάκια και το τραγούδι ξαναρχίζει. Στα μαγουλά της κυλάνε δάκρυα. Δείχνει ήρεμη. Καταχωνιάζει τον πόνο μέσα στα σωθικά της και τραγουδάει!

Το γλέντι συνεχίζεται αμείωτο! Μερικοί αποχωρούν και δυσκολεύονται να περπατήσουν. «Αμ το φυσάνε ρε κουρούνη» λέει κάποιος. «Δε μπορείς να ξεχωρίσεις το τυρόγαλο από το κρασί ρε καφερέ;» συμπληρώνει άλλος. Μεγάλος χαβαλές.

Οι μαέστροι του τραγουδιού και του γλεντιού συνεχίζουνε!

Αρχίζει να φέγγει! Το αμυδρό φως της χαραυγής απλώνεται αργά-αργά και παραμερίζει το σκοτάδι.

Όλοι ορθοί τραγουδάμε το «με γέλασε μια χαραυγή της άνοιξης το αηδόνι...» και μετά το «ξύπνα αφέντη μου, ξύπνα καλέ μου αφέντη...»!

Ακούγεται ένα μπαμ! Αλαφιαστήκαμε! Οι γυναίκες βγάλανε κραυγές! Μαλιναρίσανε! Ο γαμπρός είχε ρίξει μια τουφεκιά από χαρά και ευτυχία.

Είχε φωτίσει για τα καλά! Εκφράσαμε τις ευχαριστίες μας, για την ευχάριστη βραδιά, ευχηθήκαμε στους νεόνυμφους ζωή χαρούμενη και ευτυχισμένη και αποχωρίσαμε γεμάτοι ικανοποίηση.

Έτσι τελείωσε το γαμήλιο γλέντι και ένα καινούργιο σπιτικό άνοιξε!!

**Αριστομένης Γρηγορόπουλος  
Συνταξιούχος Περιφ/κός Δ/ντής  
Εθνικής Τραπέζης  
Αστρος Κυνουρίας  
Τόπος καταγωγής: Χρυσόχωρι Ολυμπίας**